

Dabas lieguma “Milzukulns” dabas aizsardzības plāns

dabas liegums atrodas Tukuma rajona Smārdes pagasta teritorijā
plāns izstrādāts laika periodam no 2004. gada līdz 2008. gadam

Izstrādātājs:

Juridiskās personas nosaukums:

Latvijas Dabas fonds

Plāna redaktore:

Marina Čičendajeva

Projekta vadītāja:

Ieva Rove

Rīga

2003. gada decembris

atjaunots

200_ gada _____

SATURS

IEVADS	5
KOPSAVILKUMS	7
I.DAĻA. APRAKSTS	9
1.1. TERITORIJAS JURIDISKĀS SAISTĪBAS	9
1.1.1. Latvijas likumdošana	9
1.1.2. Starptautiskās saistības un Eiropas Savienības noteiktās saistības	13
1.1.3. Īpašuma tiesības	14
1.2. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR TERITORIJU	16
1.2.1. Teritorijas atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātes	16
1.2.2. Esošais teritorijas zonējums	16
1.2.3. Teritorijas apsaimniekošanas infrastruktūra	16
1.2.4. Teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture	18
1.2.5. Teritorijas kultūrvēsturiskais raksturojums	18
1.2.6. Kartogrāfiskais materiāls par teritoriju	19
1.3. TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS	20
1.3.1. Klimats	20
1.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija	20
1.3.3. Hidroloģija	20
1.3.4. Augšnes	20
1.4. TERITORIJAS BIOĻOĢISKAIS RAKSTUROJUMS	22
1.4.1. Flora	22
1.4.2. Fauna	22
1.4.3. Biotopi	23
1.4.3.1. Meži	23
1.4.3.2. Purvi	24
1.4.3.3. Pļavas	25
1.4.3.4. Ūdeņi	25
1.4.3.5. Antropogēni ietekmētas atklātas platības	25
1.5. TERITORIJAS SOCIĀLEKONOMISKAIS RAKSTUROJUMS	25
1.5.1. Demogrāfiskā analīze (iedzīvotāji, nodarbinātība)	25
1.5.2. Teritorijas izmantošanas veidi	26
1.5.2.1. Tūrisms un atpūta	26
1.5.2.2. Mežsaimniecība	26
1.5.2.3. Lauksaimniecība	27
1.5.2.4. Medības	27
1.6. INFORMĀCIJAS AVOTI	28
II DAĻA. TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS	29
2.1. TERITORIJA KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN TO IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	29
2.2. BIOTOPI KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TOS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	29
2.2.1. Meži	29
2.2.2. Purvi	30
2.2.3. Pļavas	31
2.2.4. Ūdeņi	31
2.3. SUGAS KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TĀS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	33
2.4. CITAS TERITORIJAS VĒRTĪBAS UN TĀS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	34
2.5. TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTĀTĪJUMS	35
III DAĻA. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS MĒRĶI	37
3.1. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS IDEĀĻIE JEB ILGTERMIŅA MĒRĶI	37
3.2. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ĪSTERMIŅA MĒRĶI PLĀNĀ APSKATĪTĀJAM APSAIMNIEKOŠANAS PERIODAM	37
IV DAĻA. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI	38

4.1. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI	38
4.2. IETEICAMĀIS TERITORIJAS ZONĒJUMS	45
4.3. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMU EFEKTIVITĀTES RĀDĪTĀJI	45
V DAĻA. PLĀNA IEVIEŠANA UN ATJAUNOŠANA	46
5.1. PLĀNA IEVIEŠANAS PRAKTISKIE ASPEKTI	46
5.2. PLĀNA ATJAUNOŠANA	46
5.3. NEPIECIEŠAMIE GROZĪJUMI TERITORIJAS PLĀNOJUMOS	46
5.4. INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTS	47
PIELIKUMS	50

LIETOTIE SAĪSINĀJUMI UN TERMINI

Biotops – dabiskas vai daļēji dabiskas izcelsmes sauszemes vai ūdens teritorija, ko raksturo noteiktas ģeogrāfiskas, abiotiskas un biotiskas pazīmes.

DAP – Dabas aizsardzības pārvalde.

DMB (dabiskais meža biotops) – biotops, kurā atrodamas speciālās biotopu sugas, kas izzūd koksnes ražas iegūšanai apsaimniekojamos mežos.

Dzīvotne – noteiktu specifisku abiotisku un biotisku faktoru kopums teritorijā, kurā suga eksistē ikvienā tās bioloģiskā cikla posmā.

ĪADT – īpaši aizsargājama dabas teritorija.

LDF – Latvijas Dabas fonds.

Populācija – vienas sugas īpatņu grupa, kas apdzīvo noteiktu teritoriju vai biotopu.

RVP – Reģionālā vides pārvalde.

VAS “LVM” – valsts akciju sabiedrība “Latvijas valsts meži”.

VidM – Vides ministrija.

VKPAI – valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija.

VM – virsmežniecība.

Zemsedze – sūnu/ķērpju un lakstaugu/sīkkrūmu stāva augi.

IEVADS

Dabas liegums "Milzukulns" atrodas Tukuma rajona Smārdes pagastā. Liegums izveidots 1977. gadā, 76 ha platībā, lai aizsargātu savdabīgu ģeomorfoloģisku veidojumu (kēmu pauguru), stāvas nogāzes ar egļu un jauktu koku mežiem, kā arī nodrošinātu iedzīvotājus ar augstvērtīgiem rekreācijas resursiem.

Nelielajā lieguma teritorijā ir sastopamas sugas un biotopi, kas ir aizsargājami Latvijā un Eiropā. Nozīmīga ir lieguma ainaviskā vērtība, ko nosaka Milzukulna augstums (113.8 m vjl.) un novietojums.

Dabas lieguma "Milzukulns" teritorija nav iekļauta perspektīvajā *NATURA* 2000 vietu sarakstā.

Dabas aizsardzības plāna izstrāde dabas liegumam "Milzukulns" ir valsts pasūtījums. Plāna izstrādātājs ir Latvijas Dabas fonds, līgums noslēgts ar Vides ministrijai pakļauto Dabas aizsardzības pārvaldi.

Dabas aizsardzības plāns izstrādāts laika periodā no 2003. gada janvāra līdz decembrim. Plāns izstrādāts atbilstoši Vides ministra rīkojumam Nr 120 "Par ieteikumiem dabas aizsardzības plānu izstrādāšanai" (04.07.2002.).

Dabas lieguma bioloģiskās vērtības aprakstītas, pamatojoties uz 2003. gada veģetācijas perioda teritorijas apsekošanas rezultātiem. Plāna izstrādē izmantotas arī projekta "Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar *EMERALD/NATURA 2000* aizsargājamo teritoriju tīklu" lauka darbu anketas.

Darba izstrādē piedalījušies eksperti: Aivars Petriņš (ornitoloģija, meža biotopi), Jānis Gailis (meža biotopi un bezmugurkaulnieki), Ansis Opmanis (augu sugas un biotopi), Baiba Strazdiņa (ainava, kartogrāfija). Lieguma apsekošana veikta 2003. gada veģetācijas sezonā. Eksperti izmantojuši maršrutu metodi. Dabas aizsardzības plāna redaktore – Marina Čičendajeva, plāna izstrādi vadīja – Ieva Rove.

Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā konstatēts, ka oficiālais dabas lieguma robežu apraksts ir pārprotams un shēma neprecīza (187. pielikums MK 1999. 15. 06. noteikumiem Nr 212). Ņemot vērā esošo situāciju pēc zemes gabalu īpašnieku maiņas, izstrādājot dabas lieguma dabas aizsardzības plānu, 2003. gadā veikta lieguma robežas precizēšana. Visas plānā ietvertās kartes izstrādātas, pamatojoties uz precizēto robežu aprakstu un shēmu. Pēc dabas lieguma robežu apraksta un shēmas precizēšanas, lieguma platība ir 73.3 ha.

Sabiedrības informēšanai un iesaistīšanai dabas aizsardzības plāna izstrādē Smārdes pagasta pašvaldības ēkā 25.02.03. tika organizēta informatīva sēde (protokols 1.1. pielikumā). Tika izveidota arī dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupa. Uzraudzības grupā tika iekļauti pārstāvji no VAS "LVM" Zemgales mežsaimniecības, Smārdes pagasta pašvaldības, Tukuma virsmežniecības un Valguma mežniecības, Ventspils reģionālās vides pārvaldes Tukuma nodaļas, Dabas aizsardzības pārvaldes, kā arī zemes īpašnieki. 04.08.03. notikusi darba uzraudzības grupas pirmā sanāksme (protokols 1.2. pielikumā). Dabas aizsardzības plāna izstrādes procesā ņemti vērā darba uzraudzības grupas dalībnieku komentāri un ieteikumi.

Ievērojot, ka dabas lieguma teritorijai ir tikai trīs īpašnieki, netika rīkota izstrādātā dabas aizsardzības plāna sabiedriskā apspriešana. Dabas aizsardzības plāna pirmā redakcija tika apspriesta otrajā darba uzraudzības grupas sanāksmē 23.09.2003.

(protokols 1.3. pielikumā). Ievērojot īpašnieku, Vides Ministrijas un Latvijas Dabas fonda darbinieku dažādos viedokļus, dabas aizsardzības plāns tika apspriests vēlreiz – uzraudzības grupas sanāksmē 26.11.2003. (protokols 1.4. pielikumā).

Uzraudzības grupas sēde 26.11.2003. notika pēc dabas aizsardzības plāna audita (1.5. pielikums). Auditora slēdziens par plānu kopumā bija pozitīvs.

Ievērojot, ka dabas aizsardzības plāna izstrādātājam jāievēro uzraudzības grupas ieteikumi, pēc apspriedes 26.11.2003., plānā veikti labojumi, kur tas nebija pretrunā ar dabas aizsardzības prasību ievērošanu. 1.4. pielikumā tabulā apkopoti 26.11.2003. uzraudzības grupas sanāksmē izteiktie komentāri un priekšlikumi, blakus ietverot LDF komentārus.

KOPSAVILKUMS

Dabas aizsardzības plāns dabas liegumam "Milzukulns" paredzēts pieciem gadiem, 2008. gadā dabas aizsardzības plāns jāatjauno.

Dabas lieguma "Milzukulns" platība valsts mērogā ir neliela, bet, mijiedarbojoties dažādiem dabas faktoriem, teritorijā izveidojusies liela biotopu daudzveidība. Liegumā konstatētas vairāk nekā 300 augu un dzīvnieku sugas un vairāki Latvijas un Eiropas Savienības mērogā aizsargājami biotopi un sugas.

Teritorijas bioloģiskās un ģeomorfoloģiskās īpatnības nosaka tās augsto ainavisko vērtību un padara to par pievilcīgu atpūtas un slēpošanas vietu. Teritorijai piemīt arī kultūrvēsturiskā nozīme, tajā atrodas valsts nozīmes aizsargājams kultūras piemineklis - pilskalns Ūdru-Milzukulns. Pilskalns ir arī potenciāls zinātniskās izpētes objekts.

Lieguma dabas un kultūrvēsturiskās vērtības negatīvi ietekmē vairāki faktori, no kuriem lielākā nozīme ir mežizstrādei, kas samazina meža bioloģisko vērtību, un 2003. gadā uzsāktā komerciālo slēpošanas trašu ierīkošana lieguma R daļā. Trašu ierīkošanai mežiem klātās Milzukulna nogāzēs tiek izzāģēti koki un degradēta dabiskā zemsedze. Teritorijas kultūrvēsturiskās vērtības apdraud pacēlāju uzstādīšana trašu vajadzībām. Viens pacēlājs uzstādīts pilskalna teritorijā. Intensīvas slēpošanas ietekmē 2003. gada pavasarī Milzukulna Z nogāzē atsevišķās vietās uzsākusies lineārā augsnes erozija (1.4., 2.1.-2.5. nodaļas).

Teritorijas vērtību saglabāšanas nodrošināšanai, izvirzīti šādi ilgtermiņa mērķi:

I) Nodrošināta bioloģiski vērtīgāko teritorijas biotopu netraucēta attīstība

II) Izveidota teritorijai piemērota tūrisma infrastruktūra, lai saglabānot un neapdraudot ainavas un dabas vērtības, sabalansētu atpūtnieku, tūristu un aktīvās atpūtas cienītāju intereses

Teritorijas apsaimniekošanai plānā apskatītajam periodam izvirzīti vairāki īstermiņa mērķi:

Precizētā dabas lieguma robežu apraksta izskatīšana un apstiprināšana

Lieguma robežas iezīmētas dabā divu gadu laikā

Nodrošināta purvu dabiska attīstība 0.6 ha platībā

Uzturētas vidēji mitras pļavas 0.064 ha platībā

Nodrošināta ozolu grupu pastāvēšana Milzukulna virsotnē un ZR nogāzē

Trīs gadu laikā novērsta lineārā augsnes erozija Milzukulna Z un ZR nogāzēs

Veikts iespējamās pilskalna atjaunošanas ietekmes novērtējums uz lieguma teritorijas vērtībām, viena gada laikā

Trīs gadu laikā izveidota tūrisma infrastruktūra

Apmeklētājiem pieejama informācija par lieguma vērtībām un galvenajiem infrastruktūras elementiem

Izstrādāta monitoringa sistēma apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes un teritorijas attīstības dinamikas novērtēšanai

Katra īstermiņa mērķa īstenošanai piedāvāti apsaimniekošanas pasākumi (4.1.-4.3. nodaļas). Galvenais pasākums aizsargājamo meža biotopu, purvu un ūdens biotopu saglabāšanai un uzturēšanai ir neiejaucšanās dabisko procesu gaitā. Pļavu uzturēšanai

ieteikta to pļaušana reizi gadā. Lieguma teritorijā izveidotas vairākas slaloma trases, tās intensīvi izmantojot, vietām sākusies, vietām var aizsākties augsnes erozija. Eroziņas novēršanai nepieciešams veidot Latvijai tipisku augu segu ar augstām augsnes noturēšanas īpašībām. Nākotnē pilskalna teritorijas nomnieki paredz atjaunot pilskalnu un būvēt kalna korē skatu torni. Ievērojot, ka pašlaik minētās darbības nenotiek un nav izstrādāts pilskalna atjaunošanas un skatu torņa konstrukcijas projekts, paredzētās darbības jānovērtē vides un kultūras speciālistiem, un rakstiski jāaskaņo ar Reģionālo vides pārvaldi, kā arī Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekciju.

Plānojot apsaimniekošanas pasākumus lieguma teritorijai, novērtējot slēpošanas trašu augsto ekonomisko vērtību, tika pieļauta jaunu trašu ierīkošana Milzkalna R nogāzē. Lai pēc iespējas mazāk ietekmētu lieguma dabas vērtības, DA plānā ir atrunāti meža nogabali un procenti no to platības, kur pieļaujama trašu ierīkošana (4.1. nodaļa).

Pamatojoties uz atšķirīgajām dabas vērtībām lieguma teritorijā, tajā tika nodalītas trīs funkcionālās zonas (4.2., 5.4. nodaļa).

I.DAĻA. APRAKSTS

1.1. TERITORIJAS JURIDISKĀS SAISTĪBAS

1.1.1. Latvijas likumdošana

Latvijas dabas aizsardzības politika

Vides politikas plāns Latvijai. Akceptēts Ministru Kabinētā (turpmāk MK) 25. 04. 1995.

Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma. Akceptēta MK 16. 05. 2000.

Vides un dabas aizsardzība

Likums “Par vides aizsardzību” (06.08.1991^{*}, grozījumi 22.05.1997., 20.06.2000., 20.12.2001., 24.10.2002., 15.05.2003.) nosaka resursu ilgtspējīgu izmantošanu, valsts pārvaldes institūciju un pašvaldību institūciju kompetenci vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, Latvijas Republikas iedzīvotāju tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi, Latvijas Republikas iedzīvotāju pienākumus vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, sabiedrības tiesības saņemt informāciju par vidi un piedalīties ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā.

LR Likums “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (02.03.1993., grozījumi 30.10.1997., 28.02.2002., 12.12.2002.) definē aizsargājamo teritoriju kategorijas (arī Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas) un nosaka nepieciešamību tām izstrādāt dabas aizsardzības plānus, individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

“Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (MK noteikumi Nr.415, 22.07.2003., spēkā no 09.08.2003.) – nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, pieļaujamos un aizliegtos darbības veidus tajās, kā arī to apzīmēšanai dabā lietojamās informatīvās zīmes.

“Noteikumi par dabas liegumiem” (MK noteikumi Nr. 212., 15.06.1999., grozījumi 29.10.2003.) nosaka dabas liegumu robežas un teritoriju aizsardzības statusu. Mīluzkalnam piemērots Īpaši aizsargājamas dabas teritorijas statuss - dabas liegums, 71.6 ha platībā.

“Līgumu slēgšanas kārtība īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības nodrošināšanai” (MK noteikumi Nr. 247, 25.07.2000.) nosaka līgumu slēgšanas kārtību īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības, izmantošanas un dabas aizsardzības plāna prasību ievērošanas nodrošināšanai.

“Sugu un biotopu aizsardzības likums” (16.03.2000.) regulē sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību, veicina populāciju un biotopu saglabāšanu, kā arī regulē īpaši aizsargājamo sugu un biotopu noteikšanas kārtību. Likums nosaka valsts pārvaldes un institūciju kompetenci, un zemes īpašnieku un pastāvīgo lietotāju pienākumus un tiesības sugu un biotopu aizsardzībā, kā arī nepieciešamību veikt sugu un biotopu monitoringu.

* Iekavās norādīts pieņemšanas datums Saeimā/Ministru Kabinētā

“Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” (MK noteikumi Nr. 396, 14.11.2000.) nosaka sugu sarakstu, kurā iekļautas apdraudētās, izzūdošās vai retās sugas, vai arī sugas, kuras apdzīvo specifiskus biotopus.

“Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu” (MK noteikumi Nr. 421, 05.12.2000.) nosaka biotopu sarakstu, kurā iekļauti apdraudēti vai reti biotopi.

“Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi” (MK noteikumi Nr. 45, 30.01.2001.) definē mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību un to aizsardzības nosacījumus.

Zemkopības ministrijas instrukcija Nr. 7 **“Meža biotopu, kuriem izveidojami mikroliegumi, noteikšanas metodika”** (09.11.2001.). Instrukcija izstrādāta, pamatojoties uz **“Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumiem”**. Saskaņā ar šo instrukciju juridisko aizsardzības statusu iegūst tā sauktie atslēgas biotopi.

“Noteikumi par zaudējumu atlīdzību par īpaši aizsargājamo sugu individu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu” (MK noteikumi Nr. 117, 13.03.2001) nosaka zaudējumu atlīdzināšanas kārtību, atlīdzības lielumu un sugu sarakstu, par kuru iznīcināšanu jāatlīdzina zaudējumi.

“Kārtība, kādā zemes lietotājiem nosakāmi zaudējuma apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamām nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītiem būtiskiem postījumiem” (MK noteikumi Nr. 345, 31.07.2001.) nosaka zaudējumu pieteikšanas, novērtēšanas un kompensāciju izmaksas kārtību.

Kultūras pieminekļu aizsardzība

Pamatojoties uz pieminekļu aizsardzības likumu, Latvijas valdība 1924. gada 20. jūnijā ierakstīja Milzukulnu aizsargājamo pieminekļu sarakstā (Valdības Vēstnesis, 1924. g., Nr. 137).

Likums **“Par kultūras pieminekļu aizsardzību”** (12.02.1992, grozījumi 01.06.1993., 02.12.1993., 09.02.1995. un 15.11.2001) atrunā kultūras pieminekļu veidus, atļautās un aizliegtās darbības, kā arī aizsargjoslu platumu ap kultūras pieminekļiem.

“Aizsargjoslu likums” (05.02.1997., grozījumi 21.02.2002. un 19.06.2003.) nosaka aizsargjoslu veidus un funkcijas, aizsargjoslu izveidošanas pamatprincipus, aizsargjoslu uzturēšanas un stāvokļa kontroles kārtību, kā arī saimnieciskās darbības aprobežojumus aizsargjoslās.

Saskaņā ar likuma 8. panta 2. daļu, ja aizsargjosla ap kultūras pieminekli nav noteikta īpaši, tās minimālais platums lauku apvidos ir 500 m.

“Kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodika” (MK noteikumi Nr. 392, 15.07.2003.) nosaka valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā iekļauto kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodiku.

“Valsts Kultūras Pieminekļu aizsardzības inspekcijas nolikums” (MK noteikumi Nr. 232, 25.06.1996.), nosaka VKPAI pienākumus kultūras pieminekļu aizsardzības nodrošināšanai.

Mežs

“**Meža likums**” (24.02.2000, grozījumi 13.03.2003.), likuma mērķis ir regulēt visu Latvijas mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem garantējot vienādas tiesības, īpašumtiesību neaizskaramību un saimnieciskās darbības patstāvību un nosakot vienādus pienākumus.

“**Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā**” (MK noteikumi Nr. 189, 08.05.2001., grozījumi 26.02.2002.) nosaka vispārējās dabas aizsardzības prasības meža apsaimniekošanā.

“**Noteikumi par koku ciršanu meža zemēs**” (MK noteikumi Nr. 152, 09.04.2002.) nosaka galvenās cirtes un kopšanas cirtes kritērijus, kārtību mežaudzes atzīšanai par neproduktīvu, slimību inficēto vai kaitēkļu invadēto koku ciršanas kārtību, cirsmu izveidošanas kārtību, koku ciršanas kārtību ārkārtas situācijās.

“**Meža atjaunošanas noteikumi**” (MK noteikumi Nr. 398, 11.09.2001., grozījumi 06.11.2001.) nosaka meža atjaunošanas termiņus atsevišķiem meža augšanas apstākļu tipiem, kritērijus, pēc kuriem mežaudzi atzīst par atjaunotu, un atjaunotās mežaudzes (jaunaudzes) kopšanas pārbaudes kritērijus.

“**Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtas situāciju izsludināšanu mežā**” (MK noteikumi Nr. 217, 29.05.2001., grozījumi 03.07.2001.) nosaka meža aizsardzības pasākumus, to izpildes kārtību un termiņus, kārtību, kādā izsludināmas ārkārtas situācijas sakarā ar meža ugunsgrēku izplatīšanos, meža kaitēkļu savairošanos un slimību izplatīšanos masveidā.

“**Meža zemes transformācijas kārtība**” (MK noteikumi Nr. 94, 27.02.2001.) nosaka transformācijas nosacījumus un meža zemes transformācijas atļaujas saņemšanas kārtību, kā arī valstij nodarīto zaudējumu aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību par dabiskās meža vides iznīcināšanu transformācijas rezultātā.

“**Kārtība, kādā aprēķināmi mežam nodarītie zaudējumi**” (MK noteikumi Nr. 370, 24.10.2000.) nosaka kārtību, kādā aprēķināmi mežam nodarītie zaudējumi, kuri radušies, pārkāpjot meža apsaimniekošanu un izmantošanu regulējošo normatīvo aktu prasības.

Aizsargjoslas

“**Aizsargjoslu likums**” (05.02.1997., grozījumi 21.02.2002. un 19.06.2003.) nosaka aizsargjoslu veidus un funkcijas, aizsargjoslu izveidošanas pamatprincipus, aizsargjoslu uzturēšanas un stāvokļa kontroles kārtību, kā arī saimnieciskās darbības aprobežojumus aizsargjoslās.

Saskaņā ar likuma 7. panta 2. daļu, lauku apvidos līdz 10 km garām upēm veidojama ne mazāk ka 10 m plata aizsargjosla katrā krastā.

“**Ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu noteikšanas metodika**” (MK noteikumi Nr. 284, 04.08.1998.) regulē aizsargjoslu noteikšanas kārtību, apzīmēšanu dabā, vides aizsardzības prasības aizsargjoslās.

Medības

“**Medību likums**” (08.07.2003., spēkā no 06.08.2003.) nosaka medību saimniecības pamatnoteikumus Latvijas Republikā. Nosaka arī medību un medību

saimniecības organizēšanu dzīvnieku skaita regulēšanas nolūkos īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

“Medību noteikumi” (MK noteikumi Nr. 251, 08.08.1995., grozījumi 07.10.1997.) nosaka medīšanas termiņus medījamām sugām un nepieciešamo medību dokumentāciju. Noteikumi ir spēkā līdz “Medību likumā” minēto attiecīgo noteikumu spēkā stāšanās dienai, bet ne ilgāk kā līdz 01.01.2004.

Tūrisms

“Tūrisma likuma” (17.09.1998., grozījumi 07.10.1999., 24.01.2002. un 27.02.2003.) mērķis ir radīt tiesisku pamatu tūrisma nozares attīstībai Latvijā, noteikt kārtību, kādā valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības un uzņēmumi (uzņēmēj sabiedrības) darbojas tūrisma jomā, un aizsargāt tūristu intereses. Likums definē, ka dabas tūrisms ir tūrisms veids, kura mērķis ir izzināt dabu, apskatīt raksturīgas ainavas, biotopus, novērot augus un dzīvniekus dabiskajos apstākļos, kā arī izglītoties dabas aizsardzības jautājumos, savukārt kultūras tūrisma galvenais mērķis ir iepazīšanās ar kultūrvēsturisko mantojumu un ievērojamām vietām.

Teritoriju plānojumi, īpašums

“Noteikumi par teritorijas plānojumiem” (MK noteikumi Nr. 423, 05.12.2000, grozījumi 31.07.2001.) nosaka teritorijas plānojumu izstrādāšanas, saskaņošanas, spēkā stāšanās, apturēšanas, grozīšanas, sabiedriskās apspriešanas un ievērošanas pārraudzības kārtību, kā arī nacionālā līmeņa teritorijas attīstības plāna saistošās daļas.

Rajona plānojumā ietver šādu informāciju: ...

šo noteikumu 10.6.6.apakšpunktā minētās rajona nozīmes teritorijas (īpaši aizsargājamās dabas teritorijas) (esošās un plānotās) ar to funkcionālajām zonām atbilstoši dabas aizsardzības plāniem.

Plānojumu izstrādā, pamatojoties uz šādiem dokumentiem: ...

īpaši aizsargājamo dabas un kultūrvēsturisko teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumiem un dabas aizsardzības plāniem.

Likuma **“Par zemes lietošanu un zemes ierīcību”** (21.06.1991., grozījumi 27.04.1993. un 10.11.1994.) uzdevums ir aizsargāt zemes lietotāju tiesības un regulēt zemes lietošanas un zemes ierīcības pamatnoteikumus.

Zemes lietotājiem ir pienākums: ...

1) nodrošināt zemes izmantošanu atbilstoši tiem mērķiem un noteikumiem, kādi paredzēti, to piešķirot; ...

8) aizsargāt dabas un kultūrvēsturiskos pieminekļus, ievērot īpaši aizsargājamo dabas objektu un to aizsargjoslu izmantošanas režīmu.

“Nekustamā īpašuma lietošanas mērķu noteikšanas un sistematizācijas kārtība” (MK noteikumi Nr. 344, 31.07.2001., grozījumi 26.03.2002.) reglamentē kārtību, kādā nosakāmi un sistematizējami nekustamā īpašuma lietošanas mērķi.

Likums **“Par nekustamā īpašuma nodokli”** (17.06.1997., pēdējie grozījumi 20.06.2003.) nosaka nodokļu aprēķināšanas un maksāšanas kārtību, nodokļu atvieglojumus.

Ar nekustamā īpašuma nodokli neapliet: ...

5) zemi īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, kurās ar likumu aizliegta saimnieciskā darbība, un šajās teritorijās esošās dabas aizsardzībai izmantojamās ēkas.

Līdz 2003.gada 31.decembrim ar nodokli neapliet ēkas un būves, kuras: ...

3) izmanto dabas aizsardzības vajadzībām.

“**Lauku apvidu zemes kadastrālās vērtēšanas noteikumi**” (MK noteikumi Nr. 341, 31.07.2001., grozījumi 01.04.2003.) nosaka vienotu kārtību, kādā veicama lauku apvidu zemes kadastrālā vērtēšana, zemes kadastrālās vērtības samazināšanas kārtību, ņemot vērā apgrūtinājumus, kas ierobežo zemes izmantošanu.

Pašvaldību teritorijās, kurās nav izstrādāti zemes vērtību zonējumi zemes vienībai, kurai ir reģistrēti zemes izmantošanas ierobežojumi, zemes kadastrālo vērtību samazina.

Ja mežaudzei ir saimnieciskās darbības ierobežojumi (ciršanas ierobežojumi), meža zemes kvalitātes novērtējumu samazina:

par 100 %, ja aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte;

par 50 %, ja aizliegta galvenā cirte vai kailcirte.

Zemes vienībai, kurai reģistrēti zemes izmantošanas ierobežojumi, zemes kadastrālo vērtību samazina.

“**Nekustāmā īpašuma kadastrālās vērtības aktualizācijas kārtība**” (MK noteikumi Nr. 343, 31.07.2001.) nosaka kārtību, kādā aktualizējama īpašuma kadastrālā vērtība, ja tā mainījiesies.

“**Būvniecības likums**” (10.08.1995., grozījumi 27.02.1997., 01.10.1997., 07.03.2002., 27.02.2003. un 13.03.2003.) nosaka būvniecības dalībnieku savstarpējās attiecības, kā arī viņu tiesības un pienākumus būvniecības procesā un atbildību par būvniecības rezultātā tapušās būves atbilstību tās uzdevumam, ekonomiskajam izdevīgumam, paredzētajam kalpošanas ilgumam un attiecīgajiem normatīvajiem aktiem, kā arī valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju kompetenci attiecīgajā būvniecības jomā.

Būvniecības ierobežojumus atsevišķos zemes gabalos reglamentē likumi, Ministru kabineta noteikumi, vietējās pašvaldības teritorijas plānojums un detālais plānojums. Būvniecības ierobežojumus var nostiprināt Zemesgrāmatās kā īpašuma lietošanas tiesību aprobežojumus.

Likumprojekti

Likumprojekts „**Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās**”, kurš 03.07.2003. izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē. Likums nosaka kompensācijas par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās piešķiršanas nosacījumus un kārtību.

10.04.2003. Valsts sekretāru sanāksmē izsludināts **likumprojekts “Grozījumi likumā “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”**”. Likumprojekts paredz zinātnisko pētījumu pieteikšanas un saskaņošanas kārtības maiņu īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

1.1.2. Starptautiskās saistības un Eiropas Savienības noteiktās saistības

Konvencija par bioloģisko daudzveidību Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu “Par 1992. gada 5. jūnija Riodežaneiro Konvenciju par bioloģisko daudzveidību” (08.09.1995.). Šīs konvencijas uzdevumi ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana.

Orhūsas konvencija Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu “Par 1998. gada 25. jūnija Orhūsas konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem” (18.04.2002.). Konvencija nosaka sabiedrības un valsts pārvaldes iestāžu attiecības

saistībā ar vides jautājumiem, sevišķi pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs.

Bernes konvencija Latvijā pieņemta un apstiprināta ar likumu “Par 1979. gada Bernes Konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu” (17.12.1996). Konvencijas mērķi ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, un veicināt šādu sadarbību. Īpašs uzsvars likts uz apdraudētajām un izzūdošajām sugām, tai skaitā apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

Padomes Direktīva 79/409/EEK (1979. gada 2. aprīlis) **par savvaļas putnu aizsardzību** (grozīta ar Komisijas 1991. gada 6. marta Direktīvu).

Dalībvalstīm jāveic nepieciešamie pasākumi, lai saglabātu migrējošo sugu populācijas tādā līmenī, kas atbilst īpašajām ekoloģiskajām, zinātniskajām un kultūras prasībām, tai pašā laikā ņemot vērā ekonomiskās un rekreācijas vajadzības, vai regulēt šo sugu populāciju lielumu atbilstībā šim līmenim.

Padomes Direktīva 92/43/EEC (1992. gada 21. maijs) **par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību**.

Direktīvas mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, veicot dabisko biotopu, faunas un floras aizsardzību.

Direktīvas paredz, ka katrai dalībvalstij ir jāizveido aizsargājamo dabas teritoriju tīkls (saukts par *NATURA 2000*), kas nodrošinātu direktīvu pielikumos minēto sugu un biotopu adekvātu aizsardzību. Saskaņā ar projekta “Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar *EMERALD/NATURA 2000* aizsargājamo teritoriju tīklu” rezultātiem, dabas liegums “Milzkalns” nav iekļaujams perspektīvo *NATURA 2000* vietu sarakstā, bet tajā ir atrastas Direktīvu pielikumos iekļautās sugas un biotopi.

1.1.3. Īpašuma tiesības

Dabas lieguma teritorijai ir trīs īpašnieki.

Lielākā lieguma daļa (48.7 ha) pieder Latvijas Valstij, to apsaimnieko VAS “Latvijas valsts meži” Zemgales mežsaimniecība. 4.4 ha no šīs platības (Milzkalna korē, kur atrodas pilskalns “Ūdru-Milzkalns”) ir iznomāti SIA “Dižkalni”.

Pēc dabas lieguma robežu precizēšanas, izstrādājot dabas aizsardzības plānu 2003. gadā, SIA “Dižkalni” pieder 22.3 ha dabas liegumā, īpašuma meža apsaimniekošanas plānā atzīmēts aprobežojums (dabas liegums) 20.4 ha platībā. SIA “Jaunū dri” pieder 2.3 ha dabas lieguma, teritorijas DR stūrī.

Zemes īpašuma formu karte ietverta 2.1. pielikumā. Informācija par īpašuma tiesībām uz zemi dabas liegumā apkopota 1. tabulā (15. lpp.).

Dabas lieguma "Milzukulns" teritorijā esošo zemes gabalu īpašnieku saraksts

Kadastra Nr.	Saimniecības nosaukums	Zemes gabala kopējā platība, ha	DL esošās teritorijas platība, ha	Piezīmes
Smārdes pagasts				
90820020116	VAS "Latvijas valsts meži" Zemgales mežsaimniecība	-	48.7	4.4 ha iznomāti SIA "Dižkalni" (pilskalna teritorija)
90820010050	SIA "Dižkalni"	37.4	20.4* 22.3**	
90820010015	SIA "Jaunūdrī"	57.8	2.3	

* - *aprobežojums Zemes grāmatā*

** - *pēc robežu precizēšanas*

1.2. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR TERITORIJU

1.2.1. Teritorijas atrašanās vieta, ģeogrāfiskās koordinātes

Milzkalna dabas liegums atrodas Tukuma rajonā, Smārdes pagastā, 4 km uz ziemeļrietumiem no Milzkalnes dzelzceļa stacijas (1. attēls 17. lpp.).

Pieklūšanas iespējas liegumam nodrošina labi uzturēts ceļu tīkls: teritorijas austrumos Milzkalne-Apšuciems, rietumos Tukums-Engure. Norādes ir ceļa Milzkalne-Apšuciems kreisajā pusē. 2003. gadā ceļu no Ipšām uz atpūtas kompleksu "Milzkalns" rekonstruē un paplašina Smārdes pagasts.

1977. gadā, dibinot dabas liegumu, norādīta tā platība - 76 ha. 1990-ajos gados, kārtojot īpašuma tiesības, veikta zemes gabalu precīza uzmērīšana. 2003. gadā izstrādāta jauna valsts meža ierīcība. Dabas lieguma "Milzkalns" robežas apraksts un shēma, saskaņā ar 15.06.1999 MK noteikumiem Nr. 212, ietverti 3.1. pielikumā.

2003. gadā, izstrādājot dabas aizsardzības plānu, konstatēts, ka dabas lieguma robežu apraksts ir pārprotams un shēma – neprecīza. Pamatojoties uz jaunajiem meža ierīcības datiem un ņemot vērā esošo situāciju pēc zemes gabalu īpašnieku maiņas, DA plāna izstrādes ietvaros dabas lieguma "Milzkalns" robeža precizēta (3.2. pielikums). Dabas lieguma kopējā platība pēc robežas precizēšanas ir 73.3 ha.

Lieguma vidējā koordināta Latvijas koordinātu sistēmā (LKS 92): X 452020, Y 6317995.

1.2.2. Esošais teritorijas zonējums

Dabas liegumam līdz šim nav izstrādāts zonējums.

1.2.3. Teritorijas apsaimniekošanas infrastruktūra

Dabas lieguma "Milzkalns" pārvaldi realizē Tukuma rajona Smārdes pagasta pašvaldība. Teritorijas pārvaldi koordinē Vides ministrijai pakļautā Dabas aizsardzības pārvalde. DA pārvalde arī pārrauga dabas aizsardzības plāna izstrādi un veicina tā ieviešanu. Gadījumā, ja administratīvi teritoriālās reformas rezultātā Smārdes pagasta pašvaldība vairs nepastāvēs, lieguma pārvalde ir jārealizē tās funkciju pārņemšanai institūcijai.

Dabas lieguma aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošanas valsts kontroli īsteno Ventspils reģionālās vides pārvaldes Tukuma rajona nodaļa un Vides valsts inspekcija.

Valsts meža dienesta Tukuma virsmežniecības Valguma mežniecība uzrauga normatīvo aktu, kuri regulē meža apsaimniekošanu un izmantošanu, ievērošanu, realizē atbalsta programmas ilgtspējīgas mežsaimniecības nodrošināšanai.

Valsts meža tiesiskais valdītājs – VAS "Latvijas valsts meži" Zemgales mežsaimniecība.

Privāto īpašnieku pienākumi dabas lieguma teritorijā ir sekojoši: aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošana; sugu un biotopu aizsardzība; jebkuru saimniecisko darbību, kas var negatīvi ietekmēt teritorijas dabas vērtības, saskaņošana ar Ventspils reģionālo vides pārvaldi.

1. attēls. Dabas lieguma: A - shēma; B - atrašanās vieta Latvijā.

1.2.4. Teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

Pamatojoties uz pieminekļu aizsardzības likumu, Latvijas valdība 1924. gada 20. jūnijā ietvēra Milzukulnu aizsargājamo pieminekļu sarakstā (Valdības Vēstnesis, 1924. g., Nr. 137).

Milzukulna dabas liegums izveidots 1977. gadā toreizējā kolhoza “Nākotne” un Jūrmalas mežniecības teritorijā. Lieguma dibināšanas mērķis – aizsargāt savdabīgu ģeomorfoloģisko veidojumu (Milzukulns ir kēmu paugurs), egļu un jauktu koku mežus tā stāvoklī, kā arī nodrošināt iedzīvotājus ar augstvērtīgiem rekreācijas resursiem. Sākotnēji tas ir bijis kompleksais dabas liegums. Saskaņā ar likumu “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (02.03.1993.), tas pārdēvēts par dabas liegumu.

Milzukulns jau sen tiek aktīvi izmantots kā tūrisma, rekreācijas un slēpošanas vieta. 2003. gada sākumā lieguma teritorijā, SIA “Dižkalni” īpašumā, uz vienas Milzukulna nogāzes izveidotā LU sporta katedras slaloma trase paplašināta izcērtot kokus un krūmus, kā arī ierīkota otrā trase. Zemes jaunie īpašnieki trašu darbību atjaunojuši komerciālas slaloma trases statusā. 1970-ajos gados Milzukulna korē (bijušā pilskalna teritorijā) uzcelts ugunsnovērošanas tornis, laika gaitā tas sabrucis, un pašlaik uz tā pamatiem izveidots pacēlājs trases vajadzībām. Minētās darbības saskaņotas ar Ventspils RVP (4. pielikums).

2001. un 2002. gadā SIA “Dižkalni” īpašumā, uz lieguma robežas, izveidoti divi jauni dīķi. Ūdens tiek izmantots sniegmetēju darbībai, lai pēc iespējas paildzinātu slēpošanas sezonu. Veikti būvniecības darbi dabas lieguma robežas tiešā tuvumā – uzcelta atpūtas bāzes ēka, autostāvvietas, mainīts dabiskais kalna nogāzes reljefs. Minētās darbības ir saskaņotas Smārdes pagasta būvvaldē.

2003. gada pavasarī dabas liegumā veiktas krājas kopšanas cirtes ar mērķi izveidot trīs jaunas slaloma trases. Tukuma virsmežniecība atzinusi, ka minētās darbības ir legālas, jo meža nogabalos, kur veikta ciršana, audzes šķērslaukums ir virs minimālā (apsekošanas protokols 5. pielikumā). 2003. gada vasarā jaunveidojamās trases paplašinātas, tajās paredzēts uzstādīt pacēlājus. Paredzēta arī divu slēpošanas trašu ierīkošana bez pacēlājiem. Precīzas trašu ierīkošanas vietas dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā vēl nebija izvēlētas.

1.2.5. Teritorijas kultūrvēsturiskais raksturojums

Milzukulnam piemīt augsta ainaviska vērtība, tāpēc tas jau ilgu laiku tiek izmantots ne tikai slēpošanai, bet arī rekreācijas vajadzībām.

Dabas liegumā atrodas kultūras piemineklis pilskalns Ūdru-Milzukulns (2.1. pielikums). Valsts nozīmes kultūras pieminekļa statusā tas apstiprināts 2001. gada 1. martā, saskaņā ar Latvijas Republikas Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas rīkojumu Nr. 4 (valsts aizsardzības Nr. 2322). Pilskalna teritorijas platība ir 2.2 ha. Piemineklis atrodas valsts meža teritorijā un ir iznomāts SIA “Dižkalni”.

Saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanu, ap kultūras pieminekļa teritoriju lauku apvidū spēkā ir 500 m plata aizsargjosla. 6. pielikumā ietverts LR VKPAI rīkojums Nr. 4, pilskalna teritorijas robežas apraksts un shēma.

J. Asaris (1995) min, ka Kurzemē tikai Ūdru-Milzukulns pieder pie kaupres tipa pilskalniem, ar vaļņiem un grāvjiem abos galos. Šāds izveidojums nav raksturīgs 10.-13. gs. kuršu pilskalniem, iespējams, ka Ūdru-Milzukulnu cēlušī lībieši vai leiši.

Pilskalna detalizēta izpēte nav veikta. Kara laikos, kad Milzūkalna kore tika izmantota kā novērošanas punkts, pilskalna paliekas tika praktiski iznīcinātas. Pašlaik tās sedz 0.2-0.5 m biezs kultūrlānis. Viens no slaloma trases pacēlājiem, kas uzcelts bijušā ugunsnovērošanas torņa vietā, atrodas Ūdru-Milzūkalna teritorijā.

Milzūkalna korē uz dažu priežu mizas pamanāmi veci iegriezumi, no tiem vecākie datējami ar 1909. gadu.

1.2.6. Kartogrāfiskais materiāls par teritoriju

Dabas aizsardzības plāna izstrādē izmantotais kartogrāfiskais materiāls apkopots 2. tabulā.

2. tabula

Izmantotais kartogrāfiskais materiāls

Nr. p.k.	Karšu veids	mērogs	gads	forma	izdevējs, glabātājs
1.	Ortofotokartes	1:10 000	1998	Izdrukas un digitālā veidā	LR Valsts Zemes dienests
2.	PSRS Ģenerālštāba topogrāfiskās kartes	1:10 000	1969	Izdrukas un digitālā veidā	LR Valsts zemes dienests; LU Ģeogrāfijas fakultātes karšu bibliotēka; VidM kartogrāfijas nodaļa; Latvijas Vides Aģentūra
3.	Mežaudžu plāni (krāsainie)	1:10 000 1: 5000	2003	Izdrukas un digitālā veidā	VAS "Latvijas valsts meži" Zemgales mežsaimniecība, Tukuma virsmežniecība, Valguma mežniecība (izdrukas)
4.	Meža daļplāni (melnbaltie)	1:10 000	2003	Izdrukas un digitālā veidā	VAS "Latvijas valsts meži" Zemgales mežsaimniecība, Tukuma virsmežniecība, Valguma mežniecība (izdrukas)
5.	Meža apsaimniekošanas plāni	1:10 000	1996 ¹ 2001 ²	Kopijas	Tukuma virsmežniecība, Valguma mežniecība, zemes īpašnieki
7.	Latvijas ģeoloģiskā karte	1:200 000	1999	Izdruka	Ģeoloģijas dienests, grāmatveikali
8.	Zemes kadastra karte	1:10 000	2003. marts	Izdruka	LR Valsts zemes dienests

1 – SIA "Jaunūdri";

2 – SIA "Dižkalni".

1.3. TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS

1.3.1. Klimats

Dabas liegums ietverts Kurzemes augstienes klimatiskajā rajonā. Klimats nedaudz kontinentālāks kā Piejūras zemienes un Zemgales līdzenuma klimatiskajā rajonā, mēreni silts un vidēji mitrs (hidrotermiskais koeficients 1.6-1.7, aktīvo temperatūru summa 1900-2000 °C). Nokrišņu daudzums 700-800 mm gadā. Gada vidējā gaisa t° 6.3 °C. Vidējā gaisa t° janvārī -4 °C, jūlijā 16.5 °C. Vidējā minimālā temperatūra no -22 līdz -25 °C. Bez sala periods ilgst 130-150 dienas. Noturīga sniega sega izveidojas decembra otrajā pusē un saglabājas līdz marta vidum, vidējais sniega segas biezums 20 cm.

1.3.2. Ģeoloģija, ģeomorfoloģija

Milzukulns ietilpst Ziemeļkursas augstienes fiziogeogrāfiskajā rajonā, Vanemas pauguraines Raudas paugurmasīvā. Teritorijai raksturīgs morēnas paugurgrēdu un vaļņu, paugurotais (morēnpauguru, dauguļu un kēmu) reljefs.

Milzukulns atrodas ZZR-DDA un DR-ZA virzienā orientētu, ~0.7 km garu vaļņveida grēdu krustpunktā. Tas ir kēmu paugurs ar noapaļotu piramidālu virsotni. Raudas paugurmasīvā Milzukulns izceļas visvairāk, lai gan dažus kilometrus uz ZR no Milzukulna vēl augstāki ir Pūneiku kalns (125.7 m vjl.) un Poļu kalns (118.7 m vjl.). Kalna absolūtais augstums ir 113.8 m vjl., relatīvais augstums 57 m dienvidu nogāzē, 45 m rietumu nogāzē, nogāžu slīpums līdz 45°.

Milzukulnu veido zemledāja nogulumu, galvenokārt sakrokots smilts, grants, oļu materiāls. Uz nogāzēm morēnas mālsmilts un smilšmāls. Milzukulns atradies pamatiežu denudācijas kāples tuvumā, kur radušās lielas glaciotektoniskas deformācijas.

Dziļākos nogulumus pārstāv Augšdevona Frānas stāvs (Apakšfrānas pastāvs: Ogres svīta, dolomīti, domerīti, māli, smilšakmeņi, aleirolīti). Kvartāra nogulumus veido Latvijas svīta: fluvioglaciālie nogulumu (smilts, grants, oļi) un glaciģenie nogulumu (morēnas mālsmilts un smilšmāls). Reģionā sastopamie derīgie izrakteņi ir māli, dolomīti, smilts un grants.

1.3.3. Hidroloģija

Milzukulna dabas liegums ietilpst Baltijas jūras un Rīgas līča mazo upju baseinu hidroloģiskajā rajonā, Rīgas līča rietumu piekrastes upju apakšrajonā.

Dabas lieguma Z daļu šķērso divi nelieli strauti. Reljefa pazeminājumos izveidojušās bebraines, viens zāļu purvs, kā arī vairāki nelieli sūnu purvi. Dīvos sūnu purvos (valsts meža 541. kvartāla 5. un 16. nog.) pamanāmi veci meliorācijas grāvji, kas pašlaik netiek apsaimniekoti. Pārpurvošanās procesus reljefa pazeminājumos sekmē vietām sastopamie bebru dambji. Lieguma teritorijā atrodas arī divi nelieli dīķi.

Dabas lieguma purvi un ūdens biotopi atzīmēti biotopu kartē (7.2. pielikums).

1.3.4. Augsnes

Dabas liegumā sastopamo augšņu cilmiezis ir mālsmilts un smilšmāls. Augšņu grupas - velēnu podzolaugsne un pseidoglejotā augsne, pēc FAO klasifikācijas: *Haplic Luvisols*, *Stagnic Luvisols*, *Eutric Podzoluvisols* reljefa paaugstinājumos; *Eutric*

Gleysols, Mollic Gleysols reljefa pazeminājumos. Šo augšņu grupu galvenās īpašības aprakstītas 3.1. un 3.2. tabulā.

Lieguma centrālajā un Z daļā izplatītas vieglas smilts augsnes, bet Milzkalna R un DR nogāzēs ir auglīgākas augsnes pazīmes. Augšņu auglīguma atšķirības rezultātā liegumā izveidojušies meži ar atšķirīgu koku un zemeszemes augu sugu sastāvu.

Latvijas augšņu klasifikācija

3.1. tabula

Augšņu apakštīps	Paskaidrojums
<i>Velēnu podzolaugsne</i>	Veidojas divu pretēju procesu – velēnošanās un podzolācijas – ietekmē. Organisko vielu saturs līdz 10%. Augsnes reakcija skāba. Sastopama visā Latvijas teritorijā reljefa pacēlumos un dabiski labi drenētos līdzenumos, tīrumos un mežos, uz dažādiem cilmiežiem.
<i>Pseudoglejotā augsne</i>	Plaši izplatīta pļavās, ganībās, kā arī lapu koku un mistrotās mežaudzēs. Virskārtas reakcija vāji skāba, dziļākajās daļās un mālainākām augsnēm tuva neitrālai. No šādām augsnēm bieži veidojas trūdaines vai trūdaini kūdrainas augsnes.

FAO augšņu klasifikācija

FAO (*Food and Agriculture Organization of the United Nations* - Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības komiteja) augšņu klasifikācija ir viena no biežāk lietotajām augsnes klasifikācijām, ko izmanto starpvalstu augšņu kartēšanas projektos. FAO augšņu klasifikācijas izveidošanas principi būtiski atšķiras no Latvijas augšņu klasifikācijas, un nav iespējams automātiski pāriet no vienas augšņu klasifikācijas uz otru (Nikodemus, 1998).

3.2. tabula

Augšņu grupa	Paskaidrojums
<i>Luvissols</i>	Raksturīga mālu izskalošanās no virsējiem horizontiem un akumulācija dziļākajos horizontos. Veidojušās uz morēnas un limnoglaciālajiem nogulumiem. Latvijas augšņu klasifikācijā tām atbilst: brūnaugsne; podzolaugsne; glejaugsne u.c.
<i>Podzoluvisols</i>	Raksturīga plāna humusa kārtā un gaišas krāsas podzolācijas horizonts. Veidojušās uz morēnas un fluvio-glaciālajiem nogulumiem. Latvijas augšņu klasifikācijā tām atbilst podzolaugsne, podzolētā glejaugsne u.c.
<i>Gleysols</i>	Raksturīgs izteikts gleja horizonts 50 cm dziļā slānī. Veidojušās anaerobos un pārmitros apstākļos uz dažādas ģenēzes nogulumiem reljefa pazeminājumos vai līdzenumos ar augstu gruntsūdens līmeni. Latvijas augšņu klasifikācijā tām atbilst podzolētā glejaugsne, glejaugsne u.c.
Augšņu apakšgrupa	Paskaidrojums
<i>Stagnic</i>	Augsne veidojusies uz vāji caurlaidīgiem (māla, smaga smilšmāla) nogulumiem, kuru necaurlaidības dēļ notikusi augsnes virspusējā glejošanās.
<i>Haplic</i>	Raksturīgs vienkāršs un normāls augsnes horizontu sakārtojums. Veidojusies uz brīvos karbonātus saturošiem nogulumiem.
<i>Eutric</i>	Raksturīga piesātinātība ar bāzēm.
<i>Mollic</i>	Augsnes virskārtai raksturīgs augsts humusa saturs un laba struktūra.

Augsnes uz māla cilmiežiem ir jutīgas pret to virskārtas izrakņāšanu, kā arī pastiprinātu nostaigāšanu, tāpēc teritorijas pārāk intensīva izmantošana rekreācijas nolūkos un saimnieciskā darbība var izraisīt augsnes eroziju tūrisma takās, kalna korē, kā arī tā stāvajās nogāzēs.

Augsnēm dabas liegumā piemīt vājas filtrācijas īpašības, tāpēc pastāv gruntsūdeņu piesārņošanas risks saimniecisko aktivitāšu rezultātā.

1.4. TERITORIJAS BIOĻĢSKAIS RAKSTUROJUMS

1.4.1. Flora

Dabas liegums ietilpst Rietumlatvijas ģeobotāniskajā rajonā (Kabucis, 1995). Meži aizņem ~35 % no ģeobotāniskā rajona teritorijas. Agrāk tie ir bijuši platlapju-egļu un platlapju meži; cilvēka saimnieciskās darbības rezultātā to vietā ir attīstījušies galvenokārt egļu meži. Pašlaik egļu meži aizņem pusi no ģeobotāniskā rajona mežu kopplatības.

Analizējot botānisko literatūru, dati par dabas lieguma floru un veģētāciju nav atrasti.

Dabas lieguma “Milzukulns” botānisko vērtību inventarizācija notikusi 2001. gada veģētācijas sezonā, projekta “Latvijas Īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” (saīsināti - “EMERALD projekts”) ietvaros. Inventarizācijas laikā konstatēti vāļšu staipeknis *Lycopodium clavatum* un gada staipeknis *Lycopodium annotinum*, kas ir iekļauti Latvijas Sarkanās Grāmatas 4. kategorijā. Informācija par šīm augu sugām lieguma teritorijā iekļauta Latvijas Vides Aģentūras datu bāzē.

“EMERALD projekta” ietvaros veiktie floras pētījumi nesniedz pilnīgu priekšstatu par lieguma teritoriju, tāpēc plāna izstrādes laikā, 2003. gada veģētācijas sezonā, tika veikta lieguma floras papildus izpēte. Nelielā skaitā konstatētas sešas īpaši aizsargājamas augu sugas: spilvainais ancītis *Agrimonia pilosa*, melnā dedestiņa *Lathyrus niger*, gada staipeknis *Lycopodium annotinum*, Baltijas dzegužpirkstīte *Dactylorhiza baltica*, Fuksa dzegužpirkstīte *D. fuchsii*, smaržīgā naktsvijole *Platanthera bifolia*.

Piecas no šīm augu sugām ir iekļautas Latvijas Sarkanajā Grāmatā, divas iekļautas Baltijas jūras reģiona Sarkanajā Grāmatā, viena augu suga iekļauta ES Biotopu direktīvas pielikumos (8. pielikums). Meža nogabali, kuros konstatētas aizsargājamās augu sugas, atzīmēti kartē (10. pielikums).

Pavisam liegumā tika konstatētas 250 vaskulāro augu sugas no 68 dzimtām. Tās ir Eiropas un Eirāzijas mēreno un mēreni silto zonu sugas, kas ir raksturīgas Rietumlatvijas ģeobotāniskajam rajonam.

1.4.2. Fauna

Dabas lieguma “Milzukulns” faunas inventarizācija notikusi 2001. gada veģētācijas sezonā, projekta “Latvijas Īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” (saīsināti - “EMERALD projekts”) ietvaros.

Inventarizācija ilgusi dažas stundas, galvenā uzmanība tika pievērsta bezmugurkaulnieku un putnu sugām. Eksperti atzīmējuši arī citu dzīvnieku grupu gadījuma rakstura novērojumus. Tika konstatētas sekojošas retas un aizsargājamas dzīvnieku sugas: mežirbe *Bonasa bonasia* un lielais tritons *Triturus cristatus*. Novērots arī bebrs *Castor fiber*, kas nav aizsargājams Latvijā, bet ir iekļauts Bernes konvencijas pielikumos. No bezmugurkaulniekiem konstatēti ziemeļu pumpurgliemezis *Vertigo ronneyensis*, krokainais vārpstiņgliemezis *Macrogastera plicatula*, parka vīngliemezis *Helix pomatia*, kā arī lielā melnā skrejvabole *Carabus coriaceus*.

Informācija par minēto sugu aizsardzības statusu apkopota 8. pielikumā. 10. pielikumā ir atzīmētas dabas lieguma bioloģiskās vērtības.

Latvijas Vides Aģentūras datu bāzē, papildus augstāk aprakstītajām aizsargājamām sugām, minēti baltmuguras dzenis *Dendrocopus leucotos* un ūdrs *Lutra lutra*, tomēr nav pieejama informācija par atradņu novietojumu lieguma teritorijā. Informācija par šo sugu aizsardzības statusu 8. pielikumā.

Šie dati par lieguma faunu nav izsmeļoši, jo neiekļauj informāciju par tipiskām dzīvnieku sugām. Apšaubāma ir informācija par ūdra esamību, jo lieguma teritorijā nav tam piemērotu ūdens biotopu. Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā, 2003. gada veģetācijas sezonā, veiktas papildus faunas inventarizācijas.

Papildus inventarizāciju laikā konstatētās aizsargājamās dzīvnieku sugas ir meža balodis *Columba oenas*, melnā dzilna *Dryocopus martius* un sila cīrulis *Lullula arborea*. Informācija par šo sugu aizsardzības statusu 8. pielikumā. Eksperti norāda, ka lieguma teritorijā ir biotopi, kas ir potenciāli piemēroti lapkoku praulgrauzim *Osmoderma eremita*, marmora rožvabolei *Liocola marmorata*, sešplankumu celmgrauzim *Anoplodera sexguttata*, kā arī bērzu briežvabolei *Ceruchus chrysomelinus*. Šīs sugas Latvijā ir īpaši aizsargājamās.

Pavisam papildus inventarizāciju laikā liegumā konstatētas 26 putnu sugas un 19 bezmugurkaulnieku sugas, vēl 11 bezmugurkaulnieku dzimtu un 2 ģinšu pārstāvji netika noteikti līdz sugām (9. pielikums). Lieguma teritoriju apdzīvo galvenokārt ar mežiem un mežmalām saistītās putnu sugas. Bezmugurkaulnieki apdzīvo lieguma mežus un pļavas; atzīmēts, ka pļavu esamība ievērojami palielina lieguma entomofaunas daudzveidību.

Pēc Tukuma 1. mednieku kolektīva datiem, lieguma teritorijā uzturas bebri, lapsas; liegumā iekļūst aļņi, mežacūkas un stirnas.

1.4.3. Biotopi

Dabas lieguma "Milzkalns" biotopu inventarizācija notikusi 2001. gada veģetācijas sezonā, projekta "Latvijas Īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu" (saīsināti - "EMERALD projekts") ietvaros. Galvenā uzmanība tika pievērsta ES nozīmes biotopiem.

Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā, 2003. gada vasarā, veikta biotopu papildus apsekošana, biotopi aprakstīti atbilstoši Latvijas Biotopu klasifikatoram (Kabucis, 2001) un ES biotopu rokasgrāmatai (Kabucis, 2000).

Lieguma biotopu karte, atbilstoši Latvijas Biotopu klasifikatoram, sniegta 7.3. pielikumā. Informācija par lieguma biotopiem apkopota tabulā, kas ietverta 7.4. pielikumā.

Atšķirīgās augsnes lieguma Z un D daļā un reljefa atšķirības nosaka lielu biotopu daudzveidību tā nelielajā teritorijā. Liegumā sastopami dažādi meža tipi, t.sk. dabiskie meža biotopi (DMB), pļavas, bebraines, sūnu un zāļu purvi, kā arī dažādi antropogēni ietekmētie biotopi.

1.4.3.1. Meži

MEŽA AUGŠANAS APSTĀKĻU TIPI

Lielāko daļu lieguma teritorijas klāj dažāda vecuma skujkoku un jauktu koku meži. Lieguma sausākajā, saules apspīdētajā DR daļā izplatīti gāršas un vēra tipa meži, kur

dominē egle, bērzs, apse, baltalksnis un osis. Milzukulna A nogāzē, kā arī lieguma centrālajā un Z daļā, dominē damakšņa tipa egļu, priežu un bērzu meži.

Dabas lieguma meža augšanas apstākļu tipu karte ietverta 7.1. pielikumā. Taksācijas apraksts ietverts 7.2. pielikumā.

LIEGUMA MEŽU APRAKSTS PĒC LATVIJAS BIOTOPU KLASIFIKATORA

Dabas aizsardzības plāna izstrādē galvenā uzmanība tika pievērsta lieguma mežu aprakstam pēc Latvijas Biotopu klasifikatora (Kabucis, 2001). Saskaņā ar to, meži apvienoti grupās pēc valdošās koku sugas un mitruma režīma.

Liegumā dominē priežu un egļu sausieņu meži, kas galvenokārt ir izplatīti teritorijas centrālajā un Z daļā. Mazākās platībās sastopami bērzu, apšu, baltalkšņu, ošu un jauktu koku sausieņu meži, kas klāj teritorijas R daļu. Nelielās platībās sastopami priežu slapjie un nosusinātie meži (7.3. pielikums).

Ievērojot, ka mežsaimniecībā pieņemtā klasifikācija atšķiras no Latvijas Biotopu klasifikatorā aprakstītās, starp 7.1. un 7.3. pielikumā sniegtajām kartēm ir atšķirības.

BIOLOĢISKI VĒRTĪGIE MEŽI

Dabas lieguma bioloģiski vērtīgās meža platības atzīmētas 10. pielikumā.

Pēc 2003. gada mežierīcības datiem, valsts meža 541. kvartāla 22., 33. un 34. nogabals, 6.5 ha platībā, atbilst **dabisko meža biotopu** definīcijai.

Boreālajiem mežiem (ES biotopa kods 9010*) pēc audzes struktūras atbilst vecākie skujkoku mežu fragmenti (valsts meža 541. kvartāla 22., 34. nogabali un 33. nogabala A daļa). Tas ir ES aizsargājams biotops. Vietām meži ir saimnieciski kopti, bet nākotnē tie var atjaunoties, un to bioloģiskā vērtība palielināsies. Pašlaik tie ir piemēroti bērzu briežvaboles *Ceruchus chrysomelinus* eksistencei.

Purvainam mežam (ES biotopa kods 91D0*) atbilst valsts meža 541. kvartāla 21. nogabala mežs 0.6 ha platībā. Tam raksturīgs nabadzīgs lakstaugu stāvs, zemsedzē dominē sīkkrūmi. ES aizsargājams biotops.

Milzukulna stāvo DR nogāzi (SIA "Dižkalni" meža 20. un daļēji 32. nogabals, valsts meža 541. kvartāla 33. nogabala R daļa) sedz jauktu koku mežs, kas veidojies dabiski aizaugot izcirtumam. Sastopamās koku sugas – osis, liepa, baltalksnis, bērzs, apse, piejaukumā salīdzinoši veci ozoli, vietām jaunas kalnu kļavas *Acer pseudoplatanus*. Raksturīga augsta zemsedzes augu sugu daudzveidība: sastopamo sugu skaits pārsniedz 90. Nākotnē šis mežs var attīstīties par **nogāžu mežu** (Latvijas Biotopu klasifikatora kods F.4.4.), kas ir Eiropā aizsargājams biotops.

1.4.3.2. Purvi

Lieguma teritorijā, valsts meža 541. kvartāla 5., 16. un 27. nogabalā atrodas trīs nelieli sūnu purvi (Latvijas Biotopu klasifikatora kods G.3.). Mazākais no tiem (valsts meža 541. kvartāla 27. nogabals, platība 0.5 ha) atbilst ES aizsargājamajam biotopam 7110* - neskarts augstais purvs (10. pielikums).

SIA "Dižkalni" īpašuma 25. nogabals – zāļu purvs (Latvijas Biotopu klasifikatora kods G.1.) daļēji ietilpst lieguma teritorijā. Lielākā purva daļa (3.5 ha) atrodas ārpus lieguma robežas; liegumā ietilpstošās purva daļas platība ir 0.6 ha.

Purvu kopplatība liegumā ir 3.3 ha.

1.4.3.3. Pļavas

Atpūtas bāzes tuvumā, Milzukulna ZR pakājē, izveidojušās pļavas ar vidēji mitru pļavu augu sabiedrībām. To platība neliela - 0.064 ha.

1.4.3.4. Ūdeņi

Lieguma teritorijas Z daļu šķērso divi nelieli strautiņi. Ūdens tajos ir tikai palu laikos vai pēc lietusgāzēm. Reljefa pazeminājumos, valsts meža 541. kvartāla 20., 29. un 35. nogabalā, 1.0 ha platībā, izveidojušās bebraines (Latvijas Biotopu klasifikatora kods C.8.). Tās barojas no virszemes noteces ūdeņiem.

Milzukulna pakājē atrodas divi cilvēka veidoti nelieli dīķi. Viens no tiem, valsts meža 541. kvartāla 29. nogabala Z daļā, tika izveidots 1980-to gadu beigās, ilgstoši netika apsaimniekots un aizaudzis ar ūdens augiem. Otrais dīķis izveidots 2003. g. SIA "Dižkalni" īpašuma 28. nogabalā, izvācot kūdru no neliela pārejas purva.

1.4.3.5. Antropogēni ietekmētas atklātas platības

Antropogēni ietekmētie biotopi lieguma teritorijā ir trašu būvētāju un mežcirtēju iebraukti ceļi no Milzukulna virsotnes uz Z, DA un D, lieguma centrālo daļu šķērsojošs ceļš ar grants segumu, kā arī meža ceļi, kas šķērso lieguma Z daļu. Ceļi kalpo par sugu pārvietošanās "koridoriem", to malās bez meža sugām sastopami atsevišķi pļavu augi un "dārzbēgļi". Kā valsts meža 541. kvartāla 51. nogabals ir nodalīta zemsprieguma elektropārvades līnija lieguma Z daļā.

Pēc slaloma trašu ierīkošanas Milzukulna virsotnē un Z nogāzē izveidojušās augu sabiedrības ar nezālienēm raksturīgām sugām, vietām ir saglabājušas nelielas ozolu grupas (7.3. pielikums). Ozoliem pieaugot resnumā, tie kļūst piemēroti aizsargājamām kukaiņu sugām, piem. *Osmoderma eremita*, *Liocola marmorata*, *Anoplodera sexguttata*.

Atsevišķās vietās trašu darbības rezultātā uzsākusies lineārā augsnes erozija. Tās apturēšanai tiek stādīts nogāžu zālājs.

1.5. TERITORIJAS SOCIĀLEKONOMISKAIS RAKSTUROJUMS

1.5.1. Demogrāfiskā analīze (iedzīvotāji, nodarbinātība)

Smārdes pagasta iedzīvotāju skaits 2000. gadā ir bijis 2726 cilvēki, no tiem 47.6% vīrieši un 52.4% sievietes. Bezdarba līmenis 2000. gadā 3.6%. 2002. gada sākumā iedzīvotāju skaits palielinājās līdz 2812 cilvēkiem.

Milzukulna dabas liegumam tuvākie ciemi ir Rauda (389 iedz.), Milzkalne (468 iedz.), kā arī Cērkste, Lielaisciems un Radziņciems. Dažu kilometru attālumā no lieguma atrodas Tukuma pilsēta.

Iedzīvotāji dabas lieguma apkārtnē dzīvo viensētās, nodarbošanās – ekstensīvā lauksaimniecība. Daļa iedzīvotāju strādā pilsētās, vai arī izmanto viensētas kā vasaras atpūtas mājas. Tuvākā apdzīvotā vieta ir Milzkalne, kur lielākais darba devējs ir SIA "Šlokenbeka" (asfaltbetona ražošana, ceļu, tiltu un laukumu būve, grants un smilts tirdzniecība).

Lieguma teritorija nav apdzīvota. Uz DR no lieguma atrodas SIA "Jaunū dri" piederošās ēkas, bet lieguma centrālās daļas tuvumā – SIA "Dižkalni" atpūtas bāzes celtnes.

1.5.2. Teritorijas izmantošanas veidi

Dabas lieguma teritorija klāta ar mežu. Teritorija nav apbūvēta, ārpus lieguma robežām raksturīga viensētu apbūve un nelieli ciemi, kā arī plašas lauksaimniecībā izmantojamās zemes. Uz DR no lieguma, tā robežas tuvumā, izveidota atpūtas bāze.

Oficiālais zemes lietojuma veids liegumā – meža zeme, faktiski zemes lietojuma veids ir atšķirīgs. Liegumā sastopami purvi, lauksaimniecībā izmantojamās zemes – vidēji mitras pļavas, kā arī antropogēni ietekmētas atklātas platības. Dabas lieguma faktisko zemes lietojuma veidu karte ietverta 2.2. pielikumā.

Kopš 2003. gada, kad sākusi darboties komerciālā slaloma trase, lieguma teritorijas daļu apmeklē aktīvās atpūtas cienītāji, galvenokārt Tukuma pilsētas iedzīvotāji. Lieguma teritorija tiek izmantota arī medībām, sēņošanai un ogošanai.

SIA "Dižkalni" īpašumā uz meža zemes izveidotas divas slaloma trases, uzstādīti pacēlāji, 2003. gadā uzsākta trīs jaunu slaloma trašu un divu slēpošanas trašu iekārtošana. Tiešā lieguma robežas tuvumā veikti būvniecības darbi, atjaunoti divi dīķi. Zemes transformācija lieguma teritorijā nav notikusi. Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 354, lineāro būvju uzcelšana nav zemes transformācija, ar šādu pamatojumu Ventspils Reģionālā vides pārvalde saskaņojusi slaloma trašu izveidošanu.

1.5.2.1. Tūrisms un atpūta

Lieguma teritorija tiek aktīvi izmantota tūrismam un rekreācijai. Darbojas slaloma trases. SIA "Dižkalni" īpašumā, lieguma robežas tuvumā, ierīkots atpūtas komplekss "Milzkalns", kas uzsāka darbību 2003. gada sākumā. Atpūtnieku pieplūdumu liegumā nodrošina Tukuma pilsētas tuvums. Liegumu apmeklē arī apkārtesošo ciemu iedzīvotāji, kā arī Talsu, Jūrmalas un Rīgas pilsētas iedzīvotāji. Atpūtas kompleksa apmeklētāju uzskaitē pagaidām nav veikta.

1.5.2.2. Mežsaimniecība

Dabas lieguma teritorijā ir spēkā meža ciršanas aprobežojumi – aizliegta galvenā cirte un rekonstruktīvā cirte, ir spēkā zemes transformācijas aizliegums. Privātajos īpašumos mežsaimnieciskā darbība noris saskaņā ar meža apsaimniekošanas plāniem. Ventspils reģionālā vides pārvalde norāda, ka pieļauto mežsaimniecisko darbību veikšana var izraisīt augsnes eroziju stāvajās kalna nogāzēs.

SIA "Dižkalni" īpašumā, lieguma teritorijā, saskaņā ar 2001. gada plānu veiktas kopšanas cirtes 1., 10., 11., 12., 13. un 14. nogabalā (kopējais apjoms 243 m³ koksnes), kā arī sanitārā kailcirte 23. nogabalā (apjoms 46 m³ koksnes). Saskaņā ar 2003. gada 17. marta ciršanas apliecinājumu, paredzētas un, 2003. gadā, veiktas ainavas kopšanas cirtes 10., 11., 12., 13. un 14. nogabalā, 189 m³ apjomā. Saskaņā ar Tukuma VM veiktās apsekošanas protokolu (5. pielikums), audzes šķērslaukums nogabalos, kur veikta ciršana, ir virs minimālā.

Valsts mežs lieguma teritorijā kopts, cirtes notiek saskaņā ar reglamentējošiem noteikumiem (MK noteikumi Nr. 152, 09.04.2002.).

1.5.2.3. Lauksaimniecība

Vidēji mitru pļavu fragmenti, kas atrodas atpūtas bāzes tuvumā, tiek pļauti vienreiz gadā, jūlijā vidū.

1.5.2.4. Medības

Lieguma teritorijas daļu, kas atrodas valsts īpašumā, apsaimnieko Tukuma 1. mednieku kolektīvs. Līgumi par medībām privātajos īpašumos nav slēgti.

Lieguma teritorijā uzturas medījamie dzīvnieki – bebri un lapsas, iekļūst mežacūkas, aļņi un stirnas. Medības lieguma teritorijā notiek no 1. oktobra līdz 31. janvārim, parasti vienu reizi mēnesī.

1.6. INFORMĀCIJAS AVOTI

Literatūras saraksts

- Asaris J., 1995.** Kurzemes pilskalni. – Kurzeme un kurzemnieki. Rīga: Latvijas Enciklopēdija, 16-17.
- Kabucis I., 1995.** Ģeobotāniskie rajoni. Latvijas Daba. Enciklopēdija. 2. Rīga: Latvijas Enciklopēdija, 136.
- Kabucis I., 1997.** Rietumlatvijas ģeobotāniskais rajons. Latvijas Daba. Enciklopēdija. 4. Rīga: Preses Nams, 248.
- Kabucis I., 2000.** Biotopu rokasgrāmata. Rīga: LDF, 160. lpp.
- Kabucis I. (red.), 2001.** Latvijas biotopi. Klasifikators. Rīga: LDF, 96. lpp.
- Kalniņa A., 1995.** Klimatiskā rajonēšana. Latvijas Daba. Enciklopēdija. 2. Rīga: Latvijas Enciklopēdija, 245-246.
- Karšu pielikums., 1998.** Latvijas Daba. Enciklopēdija. 6. Rīga: Preses Nams, 598 lpp.
- Latvijas autoceļu atlants., 2002.** Rīga: Karšu izdevniecība Jāņa sēta, 340 lpp.
- Latvijas ģeogrāfijas atlants** (red. Krūmiņš), 1999. Rīga: Karšu izdevniecība Jāņa sēta, 39 lpp.
- Latvijas ģeoloģiskā karte** (red. Āboltiņš, Kuršs), 1999. Rīga: VARAM Valsts ģeoloģijas dienests, 52 lpp.
- Latvijas pagasti, 2002.** Enciklopēdija. 2. Rīga: A/S “Preses nams”, 400-404.
- Nikodemuss O., 1998.** FAO augšņu klasifikācija. Latvijas Daba. Enciklopēdija. 6. Rīga: Preses Nams, 401.
- Pastors A., Hidroloģiskā rajonēšana.** Latvijas Daba. Enciklopēdija. 2. Rīga: Latvijas Enciklopēdija, 148-151.
- Račinska I., 2002.** Rokasgrāmata īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānu izstrādātājiem. Rīga: Ulma, 96 lpp.
- Rudzīte M., 1991.** Latvijas zemesgliemeži. Rīga: Gandrs, 148 lpp.
- Siliņš I., 1988.** Īpaši aizsargājami dabas objekti Latvijas PSR teritorijā. Rīga: Avots, 13.
- Strautnieks L., 1997.** Milzkalns. Latvijas Daba. Enciklopēdija. 4. Rīga: Preses Nams, 6.
- Strautnieks L., 1997.** Rietumkursas augstiene. Latvijas Daba. Enciklopēdija. 4. Rīga: Preses Nams, 245-248.
- Sugu un biotopu aizsardzība Latvijā, 2001.** Rīga: VARAM, sagatavoja SIA “Dumpis”, 48 lpp.
- Valdības Vēstnesis, 1924.,** Nr. 137

Citi informācijas avoti

Projekta “Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” lauka darbu anketas. Projekta norises laiks 2001.-2003.gads, izpildītājs Latvijas Dabas fonds, finansētājs DANCEE.

Interneta adreses

- www.km.gov.lv - Kultūras ministrijas mājas lapa
www.lva.gov.lv - Latvijas vides aģentūras mājas lapa
www.lvm.lv - VAS “LVM” mājas lapa
www.vidm.gov.lv - Vides ministrijas mājas lapa

II DAĻA. TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS

2.1. TERITORIJA KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN TO IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

Dabas lieguma lielākā vērtība ir vizuāli pievilcīgā ainava, kas nosaka teritorijas piemērotību tūrismam un rekreācijai. To lielā mērā nodrošina teritorijas dabas vērtības – ģeomorfoloģiskās īpatnības, kā arī biotopi un sugas, daļa no kuriem ir aizsargājami gan Latvijas, gan ES mērogā. Būtiska dabas lieguma vērtība ir dabiskie meža biotopi (DMB). Tikai 3.5% Latvijas valsts īpašuma mežu atbilst DMB un potenciālo DMB kritērijiem (www.lvm.lv). Privātajos mežos nav veikta dabisko meža biotopu inventarizācija, eksperti norāda, ka DMB un potenciālo DMB īpatsvars nebūs liels, jo notiek intensīva mežizstrāde. Dabas lieguma bioloģiskās un kultūras vērtības atzīmētas kartē 10. pielikumā.

Galvenie teritorijas dabas vērtības negatīvi ietekmējošie faktori ir mežsaimnieciskās aktivitātes, kā arī slaloma trašu darbība. Mežsaimnieciskie pasākumi ir retināšana, mirušās koksnes izvākšana, kas samazina meža bioloģisko vērtību, kā arī kopšanas ciršu veikšana slēpošanas trašu ierīkošanai, kā rezultātā fragmentēti meži liegumā. Savukārt slēpošanas trašu ekspluatācijas rezultātā Milzkalna Z un ZR nogāzēs ir sākusies lineārā augsnes erozija. Jaunu slaloma trašu ierīkošanai tiek izmantota smagā tehnika, kas arī veicina augsnes eroziju.

Meži, kas atrodas lieguma teritorijā, vēl nav sasnieguši klimaksa stadiju, dabiskā sukcesija ir nozīmīgs to stāvokli ietekmējošs faktors (skat. 2.2.1. nodaļu).

2.2. BIOTOPI KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TOS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

No dabas aizsardzības viedokļa, lieguma teritorija ir ievērojama ar to, ka tās nelielajai platībai piemīt augsta biotopu daudzveidība. Tā liegumā rada dzīvotni ap 300 augu un dzīvnieku sugām. Starp biotopiem sastopami dabiski meža biotopi un ES mērogā aizsargājamie biotopi.

Lieguma meža biotopiem piemīt potenciāla saimnieciskā vērtība kā koksnes avotam. Tomēr sabiedrībai daudz būtiskāka ir meža rekreācijas vērtība, kā arī tā loma Milzkalna kā ģeomorfoloģiskā veidojuma pasargāšanā no erozijas. Estētiski nozīmīgs ir viss lieguma biotopu komplekss, kas ir gleznainās apkārtnes ainavas sastāvdaļa.

Lieguma biotopu karte 7.3. pielikumā, bioloģiskās un kultūras vērtības atzīmētas kartē 10. pielikumā.

DABISKIE BIOTOPI

2.2.1. Meži

dabas aizsardzības vērtība

Augsta dabas aizsardzības vērtība piemīt dabiskiem meža biotopiem jeb DMB. To lielāko daļu veido ES nozīmes biotops – boreālais mežs. Te atrodami vairāki bioloģiskai daudzveidībai nozīmīgi elementi, piem., mirusī koksne un dobumaini koki. ES aizsargājams biotops ir arī purvaini meži. Sava īpatnējā mikroklimata dēļ tie ir svarīgi bioloģiskās daudzveidības paaugstināšanai lieguma teritorijā.

Bioloģiski augstvērtīgs ir potenciālais nogāžu mežs Milzukulna DR nogāzē, jo tas ir veidojies dabiski, un tajā sastopams liels augu sugu skaits. Laika gaitā šā meža vērtība vēl palielināsies, ja netiks traucēta tā dabiskā attīstība.

Pārējo teritorijas mežu bioloģiskā vērtība ir zemāka, bet tie nodrošina aizsargājamo biotopu pastāvēšanu liegumā, veidojot ap tiem buferzonu, kā arī nodrošina dzīvesvietu daudzām augu un dzīvnieku sugām. Mežiem ir liela nozīme Milzukulna nogāžu augsnes erozijas novēršanā un nokrišņu ūdens filtrēšanā.

sociālekonomiskā vērtība

Mežiem ir noteikta sociālekonomiska vērtība kā koksnes avotam, bet ir jāņem vērā, ka tie ir nozīmīgi arī no rekreācijas viedokļa. Šī vērtība ir grūti aprēķināma naudas izteiksmē, bet ilgtermiņā tā varētu pat pārsniegt koksnes vērtību.

Lieguma meži ir medījamo dzīvnieku dzīvesvieta.

ietekmējošie faktori

Nozīmīgs dabas faktors, kas ietekmē daļu lieguma mežu, ir purvi, kas regulē gruntsūdens līmeni. No purvu eksistences ir atkarīga ES nozīmes biotopa – purvainu mežu pastāvēšana.

Rekreācijas ietekme uz mežiem (takas mežā, sēņošana, ogošana, utt.) nav būtiska.

Lieguma vidusdaļu šķērsojošā ceļa paplašināšanai, tā malās tika izzāģēti vairāki koki. Ceļš paredzēts automašīnu kustībai, un abpus tam mežs tiek piesārņots ar sadzīves un celtniecības atkritumiem.

Slaloma trašu ietekme 2001. gadā tika novērtēta kā minimāla, bet pašlaik to paplašināšanas un jaunu trašu ierīkošanas rezultātā situācija ir mainījusies. Koku ciršana, jaunas trases būvējot, izraisa meža fragmentāciju un traucē tā dabisko attīstību. Negatīvu ietekmi uz dzīvnieku kokiem (sakņu bojāšana, utt.) atstāj smagās tehnikas pārvietošanās. Slaloma trasēs notiek veģetācijas maiņa, ieviešas ruderālās augu sugas. Lielākā daļa šādu sugu ir agresīvas un laika gaitā var izplatīties apkārtējos mežos.

Meža platības dabas liegumā, kas neatbilst DMB kritērijiem, tiek apsaimniekotas atbilstoši Latvijas likumdošanai. Mežsaimnieciskās aktivitātes (mirušu un bojātu koku aizvākšana, retināšana) negatīvi ietekmē meža bioloģisko vērtību. Analizējot teritorijas dabas vērtības un īpašnieku saimnieciskās ieceres, nosakot tās apsaimniekošanas stratēģiju un prioritātes, definēti lieguma funkcionālajās zonās pieļaujамie ciršu veidi (5.4. nodaļa).

2.2.2. Purvi

dabas aizsardzības vērtība

Kaut arī purvi aizņem nelielu daļu lieguma teritorijas, tie ievērojami paaugstina bioloģisko daudzveidību liegumā, radot dzīvotni sūnu un zāļu purviem specifiskajām sugām. Purvi arī regulē gruntsūdens līmeni, tādējādi to dabiskās struktūras izmaiņas neizbēgami izraisīs pārmaiņas apkārtējos biotopos, t.sk. purvainu mežu un potenciālo nogāžu mežu struktūrā. Sūnu purvs valsts meža 541. kvartāla 27. nogabalā ir pieskaitāms ES aizsargājamiem biotopiem.

sociālekonomiskā vērtība

Purvu esamība liegumā, veidojot daudzveidīgāku ainavu, ir nozīmīga no estētiskā viedokļa, iespējama arī izziņas taku ierīkošana sabiedrības izglītošanas nolūkos. Purviem var būt ekonomiska nozīme, no tiem izvācot kūdru un veidojot dīķus, bet sakarā ar negatīvo ietekmi uz apkārtējiem biotopiem šāda rīcība nav pieļaujama.

ietekmējošie faktori

Purvainu biotopu novietojuma un bioloģisko īpatnību dēļ pašlaik uz tiem atstāj mazāku iespaidu tādi faktori kā nostaigāšana un nobraukāšana. Toties šie biotopi ir jutīgi, un tos var negatīvi ietekmēt mežsaimnieciskās darbības tuvu piegulošos mežos.

Negatīvs faktors būtu purvu izmantošana ekonomiskajos nolūkos, veicot kūdras ieguvu tajos vai pārveidojot tos.

SIA "Dižkalni" īpašuma 25. nogabals – zāļu purvs daļēji atrodas ārpus lieguma teritorijas. Zemes īpašnieki plāno šo purva daļu pārveidot par dīķi, kas var negatīvi ietekmēt lieguma teritorijā ietilpstošās purva daļas stāvokli, mainot ūdens līmeni.

2.2.3. Pļavas

dabas aizsardzības vērtība

Vidēji mitrās pļavas aizņem nelielu daļu lieguma teritorijas, bet tās ir nozīmīgas kukaiņu sugu daudzveidības saglabāšanai un paaugstina kopējo bioloģisko daudzveidību liegumā. Pļavās mītošas bezmugurkaulnieku sugas ir putnu barošanās bāze.

sociālekonomiskā vērtība

Pļavas kā gleznainas ainavas sastāvdaļa ir nozīmīgas no rekreācijas un estētiskā viedokļa. Tām ir arī noteikta ekonomiska vērtība, jo tās tiek pļautas.

ietekmējošie faktori

Pļavas praktiski neietekmē nostaigāšana vai nobraukāšana. Par galveno, pozitīvi ietekmējošo faktoru uzskatāma pļaušana, kas novērš pļavu aizaugšanu ar krūmiem un kokiem. Toties pļaušanas laiki (ap jūlija vidu) var negatīvi ietekmēt vēlu ziedošas augu sugas.

2.2.4. Ūdeņi

dabas aizsardzības vērtība

Bebraines un vecais, ilgstoši neapsaimniekotais dīķis lieguma teritorijā ir mitrumu mīlošo sugu mājvieta, tādēļ šo biotopu esamība ir svarīga no bioloģiskās daudzveidības viedokļa. Nelieli strautiņi, kas šķērso lieguma Z daļu, ir potenciālie sugu pārvietošanās koridori, bet ūdens tajos ir tikai retumis, un tie ir maz piemēroti mitrumu mīlošajām sugām. Zema bioloģiskā vērtība ir jaunizveidotajam dīķim SIA "Dižkalni" īpašuma 28. nogabalā, kur vēl nav izveidojusies ūdens augu veģetācija.

sociālekonomiskā vērtība

Strautu un bebrainu sociālekonomiskā vērtība ir minimāla, kaut arī ir iespējama to izmantošana sabiedrības izglītošanas nolūkos, iekārtojot izziņas takas iepazīstināšanai ar mitrzemju biotopiem. Arī vecais, aizaudzis dīķis ir mazvērtīgs no sociālekonomiskā viedokļa. Lielāka vērtība piemīt jaunizveidotajam dīķim, kura ūdens var tikt izmantots slaloma trašu vajadzībām (sniegmētēju darbībai).

ietekmējošie faktori

Izņemot jaunizveidoto dīķi, cilvēka ietekme uz lieguma ūdens biotopiem nav liela. Netieša ietekme uz tiem var rasties mežsaimniecisko darbību rezultātā tuvu piegulošajos mežos.

ANTROPOGĒNI IETEKMĒTAS ATKLĀTAS PLATĪBAS

dabas aizsardzības vērtība

Antropogēni ietekmētas atklātās platības liegumā ir radušās dabisko biotopu pārveidošanas rezultātā. No dabas aizsardzības viedokļa, tās ir degradētas un mazvērtīgas. Antropogēni ietekmētajām platībām piemīt sociālekonomiskā vērtība, bet dabas liegumā prioritāra ir dabas aizsardzība.

Bioloģiskai daudzveidībai nozīmīgākās ir ozolu grupas, kas saglabājušas Milzkalna korē un ZR nogāzes virsējā daļā. Laika gaitā tās kļūs piemērotas īpaši aizsargājamām kukaiņu sugām. Meža ceļi un takas, kā arī elektropārvades līnija liegumā ir lineāri biotopi, kas var būt par sugu pārvietošanās “koridoriem”, bet pārejas zona starp mežu un atklāto platību Milzkalna Z un ZR nogāzēs (kur ierīkotas platas slaloma trases) var būt atsevišķu tipisku sugu barošanās vieta.

sociālekonomiskā vērtība

Sociālekonomiski vērtīgi ir lieguma ceļi un elektropārvades līnija, kas ir būtiski apkārtējās teritorijas saimnieciskās infrastruktūras elementi. Ievērojama vērtība piemīt slaloma trasēm, kas ir pievilcīgs aktīvās atpūtas objekts. Savukārt ozolu grupas kā gleznainas ainavas elements ir vērtīgas no estētiskā viedokļa.

ietekmējošie faktori

Galvenais ietekmējošais faktors ir cilvēka darbība, antropogēnos biotopus uzturot.

Dabas lieguma dabisko un bioloģiski vērtīgāko biotopu retuma/ tipiskuma/dabiskuma/jutīguma izvērtēšanai ērti izmantot tabulu. 5. tabulā katra biotopa novērtēšanai izmantota 3 baļļu skala: **1** – nav/gandrīz nav; **2** – samērā; **3** – ļoti.

5. tabula

Dabas lieguma “Milzkalns” biotopu dabiskums, retums un tipiskums Latvijā un jutība pret antropogēnajiem faktoriem

Biotops	dabisks	rets	tipisks	jutīgs
Boreālie meži	3	2	3	2
Purvaini meži	3	1	2	3
Potenciālais nogāžu mežs	3	2	2	3
Sūnu purvi	2	1	3	3
Zāļu purvs	3	2	2	3
Skujkoku un jaukti meži	2	1	3	2
Vidēji mitras pļavas	2	2	2	2
Ozolu grupas	1	2	1	2

Neskatoties uz to, ka augsta bioloģiskā vērtība piemīt ne visiem teritorijas biotopiem, ir jāargā viss lieguma dabisko biotopu komplekss. Nedrīkst aizmirst, ka tipiski un bioloģiski mazāk vērtīgi biotopi kalpo par buferzonu, tādējādi nodrošinot reto biotopu pastāvēšanu, pie tam ar saudzējošu apsaimniekošanu iespējams paaugstināt biotopu bioloģisko vērtību.

2.3. SUGAS KĀ DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN TĀS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

dabas aizsardzības vērtība

Dabas lieguma teritorijā sastopamas vairākas gan Latvijā, gan Eiropas Savienībā aizsargājamas augu un dzīvnieku sugas (8. un 10. pielikums), ir atrodami arī piemēroti biotopi bezmugurkaulnieku sugām, kuras Latvijā ir īpaši aizsargājamas. Eksperti atzīmē, ka augu atradnes nav lielas un nozīmīgas, tām nav nepieciešami īpaši aizsardzības pasākumi. Sugu aizsardzību iespējams panākt aizsargājot attiecīgos biotopus, kur konstatētas atradnes.

Teritorijas apsekošanas laikā 2003. gada veģetācijas sezonā konstatētas daudzas sugas, kas Latvijā nav aizsargājamas, bet tās ir lieguma biotopu neatņemama sastāvdaļa. Nodrošinot atšķirīgu biotopu funkcionēšanu, šīs sugas padara iespējamu arī reto un aizsargājamo sugu eksistenci liegumā.

sociālekonomiskā vērtība

Liegumā sastopamajiem augiem un dzīvniekiem ir zināma nozīme sabiedrības izglītošanā. Bebri un lapsas ir medījamo dzīvnieki, savukārt putnu klātbūtne ir nozīmīga no estētiskā un rekreācijas viedokļa.

ietekmējošie faktori

Lieguma teritorijā veicamie mežsaimnieciskie darbi var nelabvēlīgi ietekmēt putnu ligzdošanas procesu (darbu radītais troksnis; barības bāzes un dobumu skaita samazināšanās līdz ar vecu koku aizvākšanu).

Slaloma trašu ietekme uz sugām ir relatīvi zema, jo tās nedarbojas veģetācijas periodā. Toties vasarā tās var kļūt par kājāmgājēju iecienītiem pastaigu "ceļiem", ar sekojošu piesārņošanu ar sadzīves atkritumiem un negatīvu ietekmi uz zemsedzi.

6. tabulā dots lieguma aizsargājamo sugu dabiskuma/retuma/tipiskuma/jutīguma novērtējums 3 baļļu skalā (1 – nav/gandrīz nav; 2 – samērā; 3 – ļoti).

6. tabula

Dabas lieguma "Milzukulns" reto un aizsargājamo sugu dabiskums Latvijā, tipiskums reģionā, retums biotopā un jutība pret antropogēnajiem faktoriem

Suga	dabiska	tipiska	reta	jūtīga
augi				
gada staipeknis	3	2	2	3
vāļīšu staipeknis	3	2	2	3
Baltijas dzegužpirkstīte	3	2	2	3
Fuksa dzegužpirkstīte	3	2	2	3
melnā dedestīņa	3	1	2	3

smaržīgā naktsvijole	3	2	2	2
spilvainais ancītis	3	2	3	3
bezmugurkaulnieki				
ziemeļu pumpurgliemezis	3	2	3	3
krokainais vārpstingliemezis	3	2	3	3
parka vīngliemezis	3	2	2	3
lielā melnā skrejvabole	3	3	2	2
rāpuļi				
lielais tritons	3	2	2	3
putni				
baltmuguras dzenis	3	2	2	2
melnā dzilna	3	3	3	2
meža balodis	3	1	2	2
mežzirbe	3	3	2	2
silā cīrulis	3	2	2	2
zīdītāji				
bebrs	3	3	1	2
ūdrs	3	1	3	2

2.4. CITAS TERITORIJAS VĒRTĪBAS UN TĀS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI

Milzkalns ir savdabīgs ģeomorfoloģisks objekts, kuram tā novietojuma dēļ piemīt augsta ainaviska un rekreācijas vērtība. Par negatīvi ietekmējošu faktoru uzskatāma slaloma trašu būvēšana, jo pārmērīgas ekspluatācijas rezultātā novērojama augsnes erozijas uzsākšanās Milzkalna Z un ZR nogāzēs.

Dabas lieguma teritorijai piemīt arī liela kultūrvēsturiskā nozīme, tajā atrodas pilskalns Ūdru-Milzkalns, kas ir perspektīvs zinātniskās izpētes objekts. Ūdru-Milzkalnu SIA "Dižkalni" īpašnieki plāno nākotnē daļēji atjaunot, lai šis objekts būtu interesants arī tūristiem. Milzkalna korē, pilskalna teritorijā tiek plānots uzcelt arī skatu torni.

2.5. TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTATĪJUMS

Īss teritorijas vērtību apkopojums un pretnostatījums sniegts 7. tabulā, norādot vērtību pozitīvi (+) un negatīvi (-) ietekmējošos faktoros.

7. tabula

Dabas lieguma "Milzkalns" dabas un sociālekonomiskās vērtības, ietekmējošie faktori

Dabas vērtība	Sociālekonomiskā vērtība	Ietekmējošie faktori
Meža biotopi		
Gan tipiski, gan reti biotopi, t.sk. dabiski meža biotopi un ES aizsargājami biotopi	Gleznainas ainavas sastāvdaļa	+) Dabiskā sukcesija: netraucētas attīstības gaitā meža bioloģiskā vērtība palielināsies; +) Sūnu purvu esamība nosaka purvainu mežu eksistenci; -) Mežizstrāde samazina meža bioloģisko vērtību; -) Lieguma centrālo daļu šķērsojošu ceļu un slaloma trases paplašinot izcirsti vairāki koki, līdz ar to izraisot mikroklimata un zemesdzīves sastāva izmaiņas; -) Tūristu takas un ceļiņi (nostaigāšanas ietekme neliela, bet notiek piesārņošana ar sadzīves atkritumiem)
Tipisku un aizsargājamo sugu mājvieta	Piemērots atpūtai, rekreācijai, sēņošanai un ogošanai	
Pasargā Milzkalna nogāzes no erozijas	Nozīme sabiedrības izglītošanā	
Nokrišņu ūdens filtrēšana	Koksnes avots	
Purvi		
Neskarts sūnu purvs - ES aizsargājams biotops	Daudzveidīgākas ainavas radīšana, sabiedrības izglītošana	-) Iespējama netieša mežsaimniecisko aktivitāšu ietekme, izraisot hidroloģiskā režīma izmaiņas, ja tās tiek veiktas purviem piegulošajos mežos; -) Tiek plānota zāļu purva daļas pārveidošana par dīķi (SIA "Dižkalni" īpašuma 25. nogabals)
Mitrumu mīlošu, sūnu un zāļu purviem specifisku sugu mājvieta. Palielina kopējo bioloģisko daudzveidību liegumā	Dīķu ierīkošana, izvācot kūdru	
Regulē ūdens režīmu		

Pļavas		
Paaugstina biotopu daudzveidību liegumā Nozīmīgas bezmugurkaulnieku sugu daudzveidības saglabāšanai	Ainavas elements Tiek pļautas, siena avots	+) Pļaušana novērš aizaugšanu ar krūmiem un kokiem; -) Ja pļaušana tiek veikta agri, iespējama negatīva ietekme uz vēlū ziedošām augu sugām
Ūdeņi		
Mitrumu mīlošo sugu mājvieta Strauti – iespējamie sugu izplatīšanās “koridori”	Atjaunotais dīķis izmantojams sniegmetēju darbībai Ierīkojot izziņas takas var iepazīstināt sabiedrību ar mitrzemju biotopiem	-) Iespējama netieša mežsaimniecisko darbu ietekme; -) Cilvēka darbība, dīķi izmantojot
Antropogēnie biotopi		
Ceļi – sugu izplatīšanās “koridori” Ozolu grupas potenciāli piemērotas aizsargājamām kukaiņu sugām Pārejas josla starp mežu un atklātām platībām var būt atsevišķu sugu barošanās vieta	Ceļi, elektropārvades līnija – svarīgs apkārtnes infrastruktūras elements Ozolu grupas – gleznainas ainavas elements Slaloma trases – vērtīgas no rekreācijas viedokļa	+) Cilvēka darbība, antropogēnos biotopus izmantojot un uzturot -) Pārekspluatācija
Milzukulns		
Īpatnējs ģeomorfoloģisks veidojums – kēmu paugurs	Augsta ainaviska vērtība; iespējama skatu torņa uzcelšana Stāvās nogāzes piemērotas slēpošanai Ūdru-Milzukulna pilskalnam piemīt potenciāla zinātniska un sabiedrības izglītošanas vērtība	-) Slaloma trašu izveide un darbība: sākusies lineārā augsnes erozija -) Kara laikos pilskalna paliekas tika praktiski iznīcinātas. Tiešā tuvumā uzstādīts pacelājs, tiek plānota skatu torņa uzcelšana

No 7. tabulas redzams, ka dabas lieguma teritorija ir vērtīga gan no dabas aizsardzības, gan arī no sociālekonomiskā viedokļa. Plānojot teritorijas attīstību jācenšas saglabāt visas šīs vērtības, pēc iespējas samazinot negatīvi ietekmējošo faktoru iedarbību, un, ja iespējams, arī uzlabot tās.

III DAĻA. TERITORIJAS SAGLABĀŠANAS MĒRĶI

3.1. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS IDEĀLIE JEB ILGTERMIŅA MĒRĶI

I Nodrošināta bioloģiski vērtīgāko teritorijas biotopu netraucēta attīstība

II Izveidota teritorijai piemērota tūrisma infrastruktūra, lai saglabājot un neapdraudot ainavas un dabas vērtības, sabalansētu atpūtnieku, tūristu un aktīvās atpūtas cienītāju intereses

3.2. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ĪSTERMIŅA MĒRĶI PLĀNĀ APSKATĪTĀJAM APSAIMNIEKOŠANAS PERIODAM

ADMINISTRATĪVIE

1. Precizētā dabas lieguma robežas izskatīšana un apstiprināšana
2. Lieguma robežas iezīmētas dabā divu gadu laikā

TERITORIJAS BIOLOĢISKO, ĢEOMORFOLOĢISKO UN KULTŪRAS VĒRTĪBU SAGLABĀŠANA

3. Nodrošināta purvu dabiska attīstība 0.6 ha platībā
4. Uzturētas vidēji mitras pļavas 0.064 ha platībā
5. Nodrošināta ozolu grupu pastāvēšana Milzukulna virsotnē un ZR nogāzē
6. Trīs gadu laikā novērsta lineārā augsnes erozija Milzukulna Z un ZR nogāzēs
7. Veikts iespējamās pilskalna atjaunošanas ietekmes novērtējums uz lieguma teritorijas vērtībām, viena gada laikā

TŪRISMA INFRASTRUKTŪRA UN SABIEDRĪBAS IZGLĪTOŠANA

8. 3 gadu laikā izveidota tūrisma infrastruktūra
9. Apmeklētājiem pieejama informācija par lieguma vērtībām un galvenajiem infrastruktūras elementiem

MONITORINGS

10. Izveidota monitoringa sistēma apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes un teritorijas attīstības dinamikas novērtēšanai.

IV DAĻA. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI

4.1. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI

Apsaimniekošanas pasākumi sagrupēti 8. tabulā atbilstoši 3.2. nodaļā sniegtiem īstermiņa mērķiem, norādot katram pasākumam prioritāti, izpildītāju, izpildes efektivitātes rādītājus. Pasākuma prioritātes: I (prioritārs), II (būtisks), III (vēlams). Orientējošas izmaksas, kuras bija iespējams noteikt dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā, sniegtas 9. tabulā (40. lpp.). Pārējo pasākumu veikšanas izmaksas atkarīgas no izpildītāja izvēles vai konkursa rezultātiem.

Apsaimniekošanas pasākumu kartes 11., 12. pielikumā. Apsaimniekošanas pasākumus nepieciešams izpildīt regulāri, sākot ar dabas aizsardzības plāna apstiprināšanas datumu, ja pasākuma aprakstā nav noteikts citādi.

8. tabula

Apsaimniekošanas pasākumi dabas liegumam “Milzukulns”

Pasākumi	Izpildes laiks; prioritāte	Potenciālie izpildītāji	Izpildes efektivitātes rādītāji
1. Precizētā dabas lieguma robežu apraksta izskatīšana un apstiprināšana			
Izskatīt un apstiprināt precizētās lieguma robežas, saskaņā ar Latvijas likumdošanu	Atkarībā no izskatīšanas laika atbildīgajās institūcijās I	Dabas Aizsardzības Pārvalde (DAP), Vides ministrija	Apstiprinātas lieguma robežu izmaiņas
2. Lieguma robežas iezīmētas dabā divu gadu laikā			
Iezīmēt lieguma robežas dabā, atbilstoši Latvijas likumdošanai	2005.g.decembris I	Smārdes pagasts	Lieguma robežas iezīmētas dabā
3. Nodrošināta purvu netraucēta attīstība 0.6 ha platībā			
Ierīkot meniķi SIA “Dižkalni” īpašuma 25.nog. – zāļu purvā, pie lieguma R robežas	I 2004.g.decembris	Īpašnieki	Saglabājas purvu netraucētai attīstībai raksturīgās augu sabiedrības, zāļu purvā nemainās esošais ūdens līmenis
4. Uzturētas vidēji mitras pļavas 0.064 ha platībā			
1) Izcirst koku un krūmu stāvu 2) Veikt regulāru pļavu pļaušanu	Pirmajā gadā I Vienreiz gadā, augusta vidū II	Īpašnieks	Vidēji mitras pļavas, neaizaugušas ar kokiem un krūmiem
5. Nodrošināta ozolu grupu pastāvēšana Milzukulna virsotnē un ZR nogāzē			
Regulāri kopt platības ap ozoliem Milzukulna virsotnē un ZR nogāzē	katru gadu, septembra 3. dekadē I	SIA “Dižkalni”	Ozoli Milzukulna virsotnē un ZR nogāzē nav noēnoti

6. 3 gadu laikā novērsta lineārā augsnes erozija Milzūkalna Z un ZR nogāzēs			
1) Erodētājās platībās un vietās, kur iespējama erozijas uzsākšanās, iestādīt Latvijas florai tipiskas augu sugas ar augstām augsnes nostiprināšanas spējām	2004.g. jūnijs I	SIA "Dižkalni"	Nepalielinās erodētās augsnes platība Milzūkalna Z un ZR nogāzēs
2) Veģetācijas sezonā slaloma trasēs veidot un uzturēt Latvijai tipisku savvaļas augu veģetāciju	Sākot ar 2004.g. I	SIA "Dižkalni", sadarbībā ar LDF	Slaloma trasēs izveidota un uzturēta Latvijai tipisku savvaļas augu veģetācija
7. Veikts iespējamās pilskalna atjaunošanas ietekmes novērtējums uz lieguma teritorijas vērtībām, viena gada laikā			
Novērtēt atjaunošanas un celtniecības darbu iespējamo ietekmi uz teritorijas vērtībām	2004.g.decembris I	LDF, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija	Sagatavota atjaunošanas un celtniecības darbu ietekmes uz teritorijas dabas vērtībām novērtējuma atskaite
8. 3 gadu laikā izveidota tūrisma infrastruktūra			
1) Ierīkot trepes blakus platajai trasei Milzūkalna Z nogāzē	2006.g.decembris II	DAP, sadarbībā ar ģeogrāfiem	Ierīkotas trepes; uzstādīti soli un atkritumu urnas; takai Milzūkalna D nogāzē izveidots šķeldu uzbērums; Infrastruktūras elementi nav sabojāti, atkritumi no urnām tiek regulāri aizvākti
2) Izveidot šķeldu uzbērums meža takai Milzūkalna DA nogāzē (sk. 11., 12. pielikums)	2006.g.decembris II		
3) Uzstādīt soliņus un atkritumu urnas meža ceļu un taku malās	2006.g.decembris II		
4) Pieļaujama pilskalna atjaunošana Milzūkalna korē, ja netiks prognozēta negatīva ietekme uz lieguma vērtībām	III		
5) Pieļaujama skatu torņa uzcelšana Milzūkalna virsotnē	III		
6) Pieļaujama slaloma trašu ierīkošana, ievērojot pasākuma aprakstā noteiktos ierobežojumus	III		
7) Uzturēt izveidoto teritorijas infrastruktūru	III		
9. Apmeklētājiem pieejama informācija par lieguma vērtībām un galvenajiem infrastruktūras elementiem			
1) Uzstādīt standus ar informāciju par lieguma dabas u.c. vērtībām	2006.g.decembris III	Ģeogrāfi vai DAP	Uzstādīti divi informatīvie standi; apmeklētājiem pieejami bukleti ar informāciju par lieguma vērtībām
2) Izveidot un izplatīt bukletus par lieguma dabas u.c. vērtībām	2006.g.decembris III		

10. Izveidota monitoringa sistēma apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes un teritorijas attīstības dinamikas novērtēšanai			
1) Izstrādāt biotopu monitoringa sistēmu	II	Koordinē DAP, piesaistot attiecīgās nozares ekspertus	Izstrādāta biotopu monitoringa sistēma
2) Izstrādāt apsaimniekošanas pasākumu monitoringa sistēmu	II		Izstrādāta apsaimniekošanas pasākumu monitoringa sistēma
3) Veikt biotopu stāvokļa un apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitoringu	III		Monitoringa dati par biotopu stāvokli un apsaimniekošanas pasākumu izpildi un efektivitāti

9. tabula

Orientējošas pasākumu izpildes izmaksas, kuras bija iespējams noteikt dabas aizsardzības plāna izstrādes procesā

Pasākums	izmaksas
Pļaušana (ar tehniku)	18 Ls/ha
Pļaušana (ar rokām)	38 Ls/ha
Zāles savākšana ar tehniku	17 Ls/ha
Zāles ārdīšana un siena savākšana ar rokām	54 Ls/ha
Krūmu izciršana	110 Ls/ha
Soliņš ar atkritumu urnu	50 Ls
Informācijas stends	100 Ls
Bukleta sakārtošana un izdošana	600-1200 Ls (atkarībā no metiena)

Īstermiņa mērķi un pasākumi to veiksmīgai realizēšanai

Apsaimniekošanas pasākumu veikšanas vietas parādītas 11., 12. pielikumā.

precizētā dabas lieguma robežu apraksta izskatīšana un apstiprināšana

izskatīt un apstiprināt precizētās lieguma robežas, saskaņā ar Latvijas likumdošanu.

Dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitā veikta dabas lieguma "Milzukulns" robežu precizēšana (3.2. pielikums). Nepieciešama precizētā robežu apraksta izskatīšana un apstiprināšana, saskaņā ar Latvijas valsts likumdošanu.

lieguma robežas iezīmētas dabā divu gadu laikā

iezīmēt lieguma robežas dabā, atbilstoši Latvijas likumdošanai.

12. pielikumā atzīmētas ieteicamās dabas lieguma robežas iezīmēšanas vietas. Kopā atzīmētas 16 informatīvo zīmju uzstādīšanas vietas, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamās dabas teritorijas atpazīšanu dabā.

nodrošināta purvu dabiska attīstība 0.6 ha platībā

ierīkot meniķi SIA "Dižkalni" īpašuma 25.nog. – zāļu purvā, pie dabas lieguma R robežas.

SIA "Dižkalni" īpašuma 25. nogabals – zāļu purvs tikai daļēji ietilpst dabas lieguma teritorijā. Zemes īpašnieki plāno pārveidot par dīķi purva daļu ārpus lieguma robežas, nepieciešama meniķa ierīkošana 11. pielikumā norādītajā vietā. Tas novērsīs ūdens līmeņa izmaiņas lieguma teritorijā ietilpstošajā purva daļā un palīdzēs samazināt ietekmi uz apkārtesošajiem mežiem.

uzturētas vidēji mitras pļavas 0.064 ha platībā

Pļavas palielina biotopu daudzveidību esamība lieguma teritorijā un ir vērtīgas no entomofaunas daudzveidības saglabāšanas viedokļa. Pļavas arī ir putnu barošanās vieta. Aizaugšana ar kokiem un krūmiem sekmēs kukaiņu daudzveidības noplicināšanos un putnu barības bāzes samazināšanos.

1) izcirst koku un krūmu stāvu.

Pirmajā veģetācijas sezonā no dabas aizsardzības plāna stāšanās spēkā nepieciešams izcirst krūmus un jaunus kokus, kas ieviešas pļavās. Stumbri un zari jāaizvāc.

2) veikt regulāru pļavu pļaušanu.

Regulāra pļaušana novērš pļavu aizaugšanu ar kokiem un krūmiem. Tā jāveic augusta vidū, lai neapdraudētu vēl uzturamo augu sugu eksistenci pļavās. Nedrīkst pļaut virzienā no pļavu malām uz centru.

nodrošināta ozolu grupu pastāvēšana Milzukulna virsotnē un ZR nogāzē

regulāri kopt platības ap ozoliem Milzukulna virsotnē un ZR nogāzē.

Krūmu un jaunu koku izciršana novērsīs ozolu pakāpenisku noēnošanu, tādējādi tiks radīti labvēlīgi apstākļi aizsargājamo kukaiņu sugu eksistencei. Tā jāveic, nepieciešamības gadījumā, pirmajā gadā no dabas aizsardzības plāna stāšanās spēkā. Pēc tam, platības ap ozoliem nepieciešams pļaut katrā gadā, septembra 3. dekādē. Nedrīkst pļaut ozolu izciršanu.

3 gadu laikā apturēta uzsākusies lineārā augsnes erozija Milzukulna Z un ZR nogāzēs

1) erodētajās platībās un vietās, kur iespējama erozijas uzsākšanās, iestādīt Latvijas florai tipiskas augu sugas ar augstām augsnes nostiprināšanas spējām.

Nogāžu zālāja iestādīšana uzsākušās erozijas apturēšanai samazina bioloģisko daudzveidību liegumā. Nepieciešams nogāžu zālāja vietā izveidot Latvijas florai tipisku augāju, ar labām augsnes nostiprināšanas īpašībām.

2) veģetācijas sezonā slaloma trasēs veidot un uzturēt Latvijai tipisku savvaļas augu veģetāciju.

Slaloma trasēs antropogēnās ietekmes rezultātā veidojas dabiskiem atklātiem biotopiem neraksturīgs augājs, kam ir zema bioloģiskā vērtība. Veģetācijas sezonā trasēs nepieciešams veidot un uzturēt Latvijai tipisku savvaļas augu veģetāciju, tādējādi maksimāli pietuvinot tās dabiskiem biotopiem un paaugstinot lieguma kopējo bioloģisko daudzveidību. Līdz ar slaloma trašu bioloģiskās vērtības paaugstināšanos, tiks panākta arī iespējamās erozijas novēršana.

Vidēji mitru pļavu esamība Milzukulna pakājē (skat. 1.4.3. nodaļu) liecina par šī biotopa tipiskumu lieguma apkārtnē.

veikts iespējamās pilskalna atjaunošanas ietekmes novērtējums uz lieguma teritorijas vērtībām, viena gada laikā

novērtēt atjaunošanas un celtniecības darbu iespējamo ietekmi uz teritorijas vērtībām.

SIA "Dižkalni" īpašnieki plāno nākotnē atjaunot pilskalnu vai tā daļu Milzukulna korē. Pirms darbu uzsākšanas nepieciešams izvērtēt šo darbību iespējamās sekas, lai netiktu apdraudētas teritorijas ģeomorfoloģiskās, bioloģiskās un kultūrvēsturiskās vērtības. Šajā procesā jāsadarbojas attiecīgo nozaru (ģeoloģijas, ekoloģijas, arheoloģijas) speciālistiem. Atjaunošanas darbus nepieciešams rakstiski saskaņot Reģionālajā vides pārvaldē un Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijā.

trīs gadu laikā izveidota tūrisma infrastruktūra

Atpūtas bāzes ierīkošana nosaka to, ka nākamajos gados paredzams atpūtnieku skaita pieaugums teritorijā, tāpēc ir nepieciešama tūrisma infrastruktūras izveidošana un uzturēšana.

1) ierīkot trepes blakus platajai trasei Milzukulna Z nogāzē.

Trepju ierīkošana vēlama vieglākai uzkāpšanai Milzukulna korē bezsniega sezonā. Tā arī palīdzēs apturēt augsnes eroziju, jo viens no erozijas cēloņiem ir nostaigāšana. Nepieciešams trepes izgatavot no koka vai citiem videi draudzīgiem materiāliem.

2) izveidot šķeldu uzbērumu meža takai Milzukulna DA nogāzē (skat. 11., 12. pielikums).

Šķeldu uzbērumu ieteicams izveidot, lai mazinātu nostaigāšanas ietekmi uz meža augsni, novērstu iespējamo erozijas uzsākšanos stāvajā kalna DA nogāzē un koku sakņu atsegšanos.

3) uzstādīt soliņus un atkritumu urnas meža ceļu un taku malās.

Soliņu uzstādīšana dos iespēju lieguma apmeklētājiem atpūsties un tāpēc ir vēlama no rekreācijas viedokļa. Savukārt atkritumu urnu uzstādīšana blakus soliņiem nepieciešama, lai novērstu piegružošanu ar atkritumiem. Soliņi un urnas jāizgatavo no koka vai citiem videi draudzīgiem materiāliem.

Soliņu un urnu uzstādīšana paredzēta pie informācijas stendiem (Milzukulna virsotnē un Z nogāzes pakājē), pārējo soliņu un atkritumu urnu uzstādīšanas vietas jānosaka zemes īpašniekiem, vadoties pēc situācijas dabā.

4) pieļaujama pilskalna atjaunošana Milzūkalna korē, ja netiks prognozēta negatīva ietekme uz lieguma vērtībām.

Gadījumā, ja netiks prognozēta celtniecības darbu negatīva ietekme uz lieguma bioloģiskajām, ģeomorfoloģiskajām un kultūras vērtībām, pieļaujama pilskalna vai tā daļas atjaunošana Milzūkalna virsotnē. Šīs darbības nepieciešams rakstiski saskaņot Reģionālajā vides pārvaldē un Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijā.

5) pieļaujama skatu torņa uzcelšana Milzūkalna virsotnē.

SIA "Dižkalni" īpašnieki plāno nākotnē uzcelt skatu torni Milzūkalna virsotnē. Uz doto brīdi nav pieejama informācija par torņa konstrukcijas tehnisko risinājumu, tādēļ dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros nav iespējams izvērtēt celtniecības ietekmi uz teritorijas dabas un ģeomorfoloģiskajām vērtībām. Skatu torņa uzcelšana nākotnē pieļaujama pēc rakstiskās saskaņošanas Reģionālajā vides pārvaldē, atkarībā no tā konstrukcijas.

6) pieļaujama slaloma trašu ierīkošana, ievērojot pasākuma aprakstā noteiktos ierobežojumus.

Jaunu slaloma trašu ierīkošana lieguma teritorijā ir pretrunā ar dabas aizsardzības mērķiem. Jaunas trases tiek plānots ierīkot augu sugām bagātā mežā Milzūkalna R nogāzē. Trašu ierīkošanai nepieciešama koku ciršana un smagās tehnikas pielietošana, kas var negatīvi ietekmēt atstājamo koku sakņu sistēmu. Jāņem vērā, ka smagās tehnikas pārvietošanās un, nākotnē, slēpošanas aktivitātes var kļūt par lineārās augsnes erozijas cēloni Milzūkalna R nogāzē.

Tomēr nenoliedzama ir slaloma trašu augsta sociāli ekonomiskā vērtība. Tāpēc plāna izstrādes procesā radās nepieciešamība pēc kompromisa starp dabas aizsardzības vajadzībām un zemes īpašnieku interesēm.

Dabas lieguma teritorijā, SIA "Dižkalni" īpašumā, pieļaujama zemes transformācija ar mērķi ierīkot slaloma trases, sekojošos zemes nogabalos¹ (sk. arī 11., 12. pielikums):

10. tabula

Nogabali SIA "Dižkalni" īpašumā, kuros pieļaujama zemes transformācija

Meža nogabalu numuri	Maksimālā transformējamā platība, % no attiecīgā nogabala platības ²
11., 13., 17., 18., 19. nog.	60 %
20., 21., 22., 23. nog.	50 %
12., 14. nog.	30 %
10. nog.	20 %
16. nog.	10 % nogabala Z daļā un 15 % nogabala DA daļā
26. nog.	10 % nogabala augšējā daļā

Zemes transformācija pieļaujama:

¹ Nogabalu numuri norādīti pēc SIA "Dižkalni" 2001. gada meža apsaimniekošanas plāna

²DA plāna izstrādes laikā zemes īpašnieki nebija izvēlējušies precīzas trašu ierīkošanas vietas, norādītas tikai nogabalu daļas (% no nogabala platības), kur pieļaujama trašu izveide

- a) tikai slaloma trašu ierīkošanai;
- b) transformējot vienu 1 līdz 10 m platu joslu katrā 9. tabulā atzīmētā meža nogabalā;
- c) veģetācijas periodā visas izveidotās trases jāapsaimnieko atbilstoši ieteikumiem dabas aizsardzības plānā.

7) uzturēt izveidoto teritorijas infrastruktūru.

Infrastruktūras uzturēšana ietver sevī atkritumu urnu savlaicīgu iztukšošanu, regulāru nelegālo izgāztuvju vietu apsekošanu un atkritumu aizvākšanu, kā arī pārējo infrastruktūras elementu uzturēšanu labā stāvoklī un atjaunošanu nepieciešamības gadījumā.

apmeklētājiem pieejama informācija par lieguma vērtībām un galvenajiem infrastruktūras elementiem

1) uzstādīt standus ar informāciju par lieguma dabas u.c. vērtībām.

Piedāvāts uzstādīt divus standus atpūtnieku izglītošanai un informēšanai. Pirmo standu nepieciešams uzstādīt atpūtas bāzes tuvumā, sniedzot informāciju par lieguma infrastruktūru, bioloģiskajām vērtībām, uzturēšanās kārtību liegumā. Otrā standu ieteicams uzstādīt Milzkalna korē, lai informētu atpūtniekus par teritorijas ģeomorfoloģiskajām un kultūrvēsturiskajām vērtībām. Standu uzstādīšanas vietas attēlotas kartē (12. pielikums).

2) sagatavot un izplatīt bukletus par lieguma dabas u.c. vērtībām.

Ir jāgatavo bukleti ar īsu informāciju par lieguma dabas un citām vērtībām. To izplatīšana apkārtējo iedzīvotāju, t.sk. Tukuma pilsētas iedzīvotāju vidū, palīdzēs liegumam piesaistīt apmeklētājus, savukārt bukletu izplatīšana atpūtas bāzē var sekmēt saudzīgāku attieksmi pret dabu.

izveidota monitoringa sistēma apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes un teritorijas attīstības dinamikas novērtēšanai

Ir nepieciešams kontrolēt plānā piedāvāto apsaimniekošanas pasākumu efektivitāti un ietekmi uz teritorijas biotopu stāvokli, tāpēc ir jāparedz vairāku monitoringa sistēmu izstrāde liegumā

1) izstrādāt biotopu monitoringa sistēmu.

Biotopu monitoringa sistēmas izstrāde nepieciešama, lai novērtētu biotopu stāvokļa izmaiņas teritorijā, ieviešot apsaimniekošanas pasākumus.

2) izstrādāt apsaimniekošanas pasākumu monitoringa sistēmu.

Nepieciešams izstrādāt apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitoringa sistēmu, lai nepieciešamības gadījumā piedāvātu citus pasākumus.

3) veikt biotopu stāvokļa un apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitoringu.

Teritorijas apsekošana, lai novērtētu biotopu stāvokli un apsaimniekošanas pasākumu efektivitāti, ir jāveic katru gadu, veģetācijas sezona laikā. Īpaša uzmanība jāpievērš aizsargājamo biotopu stāvoklim, kā arī Milzkalna nogāžu stāvoklim.

4.2. IETEICAMĀIS TERITORIJAS ZONĒJUMS

Pamatojoties uz atšķirīgajām dabas vērtībām lieguma teritorijā, tajā ir nodalītas trīs funkcionālās zonas. Saskaņā ar dabas aizsardzības plāna darba uzraudzības grupas dalībnieku ieteikumu, funkcionālās zonas ir numurētas, nepiešķirot tām speciālus nosaukumus. Šajā nodaļā iekavās pēc funkcionālo zonu numuriem sniegti dabas aizsardzības plāna izstrādes darba grupas piedāvātie zonu nosaukumi.

Pirmajā zonā (stingrā režīma zonā) ir iekļauti dabiski meža biotopi (DMB), kā arī ES mērogā aizsargājami meža biotopi (boreālie un purvainie meži). Paredzētais apsaimniekošanas veids šajā zonā – neiejaukšanās dabiskās sukcesijas gaitā. Stingrā režīma zonā neietilpst dažas aizsargājamo sugu atradnes, jo tās nav lielas un nozīmīgas, un tām nav nepieciešama stingra aizsardzība. Sakarā ar to, ka konstatētās aizsargājamo augu sugas ir salīdzinoši maz jutīgas pret mežizstrādi, atradnes tiks saglabātas ievērojot mežsaimnieciskās darbības ierobežojumus pārējās lieguma zonās.

Otrajā zonā (regulējamā režīma zonā) iekļauti dabiski veidojušies meža nogabali, t.sk. potenciālais nogāžu mežu biotops, un tos ieskaujošie meži. Apsaimniekojot šīs zonas mežus nepieciešams ievērot ĪADT vispārējos aizsardzības un izmantošanas noteikumos izteiktās prasības. Regulējamā režīma zonā ietilpst arī ES aizsargājams biotops – neskarts augstais purvs (valsts meža 541. kvartāla 27. nog.). Savrupā novietojuma dēļ tas nav iekļauts stingrā režīma zonā, bet tā saglabāšanu pietiekoši nodrošina ĪADT vispārējo aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumu prasību izpilde.

Trešā zona (ainavu aizsardzības zona) ietver pārējos lieguma mežus, kas ir kopti un tādēļ mazāk vērtīgi no bioloģiskās daudzveidības viedokļa. Tomēr šie meža nogabali ir pievilcīgas ainavas sastāvdaļa un ir vērtīgi no rekreācijas viedokļa. Ainavu aizsardzības zonas mežos nav pieļaujama galvenās cirtes veikšana. Ainavu aizsardzības zonā ietilpst arī antropogēni ietekmētas platības Milzkalna Z un ZR nogāzēs.

Regulējamā režīma zonas un ainavu aizsardzības zonas daļā pieļaujama zemes transformācija ar mērķi izveidot slēpošanas trases, saskaņā ar DA plānā aprakstītajiem apsaimniekošanas pasākumiem.

Piedāvātais lieguma teritorijas zonējums attēlots kartē (13.1., 13.2 pielikums).

4.3. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMU EFEKTIVITĀTES RĀDĪTĀJI

Piedāvāto apsaimniekošanas pasākumu efektivitāti un ietekmi uz lieguma biotopiem būs iespējams novērtēt izmantojot monitoringa datus. Nepieciešams izstrādāt atsevišķas monitoringa sistēmas biotopu stāvokļa kontrolei un apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes novērtēšanai. Ja piedāvātie apsaimniekošanas pasākumi nebūs pietiekoši efektīvi, vai arī nenodrošinās lieguma bioloģisko vērtību saglabāšanu, jāizstrādā jauni teritorijas apsaimniekošanas pasākumi.

V DAĻA. PLĀNA IEVIEŠANA UN ATJAUNOŠANA

5.1. PLĀNA IEVIEŠANAS PRAKTISKIE ASPEKTI

Potenciālais dabas aizsardzības plāna ieviesējs – SIA “Dižkalni”, sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

5.2. PLĀNA ATJAUNOŠANA

Dabas aizsardzības plāna atjaunošana paredzēta 2008. gadā.

SIA “Dižkalni” īpašnieki plāno nākotnē lieguma teritorijā veikt izjādes ar zirgiem, pagaidām šajā jomā nekas netiek darīts. Plānu atjaunojot, jāpievērš uzmanība arī šim jautājumam. Ja meža ceļi un takas lieguma teritorijā tiks izmantoti izjādēm ar zirgiem, vēlams plāna atjaunotajā variantā paredzēt šķeldu uzbēruma veidošanu šīm takām un ceļiem, ņemot vērā to noslogotību.

5.3. NEPIECIEŠAMIE GROZĪJUMI TERITORIJAS PLĀNOJUMOS

Smārdes pagasta teritoriālajā plānojumā jāveic izmaiņas pēc dabas lieguma “Milzkalns” dabas aizsardzības plāna apstiprināšanas, saskaņā ar Latvijas likumdošanu.

5.4. INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTS

Sagatavots saskaņā ar likuma
"Par īpaši aizsargājamām dabas
teritorijām" 17. panta otro daļu.

1. Šie noteikumi nosaka dabas lieguma "Milzukulns" zonējumu, individuālo aizsardzību un izmantošanu.
2. Dabas liegums "Milzukulns" izveidots, lai aizsargātu kēmu pauguru – Milzukulnu, mežus tā nogāzēs, kā arī nodrošinātu iedzīvotājus ar augstvērtīgiem rekreācijas resursiem.
3. Dabas lieguma teritorijā ir spēkā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi (MK noteikumi Nr. 415, 22.07.2003.), ja individuālajos noteikumos nav noteikts citādi.
4. Dabas lieguma "Milzukulns" platība ir 73.3 ha. Lieguma robežu apraksts un shēma šo noteikumu 1. pielikumā (dabas aizsardzības plāna (turpmāk DA plāns) 3.2. pielikums).
5. Dabas liegumā "Milzukulns" atļauts veikt dabas aizsardzības plānā paredzētos apsaimniekošanas pasākumus un nocirst bīstamos kokus taku un meža ceļu malās, atstājot nocirsto materiālu gar takas vai meža ceļa malu.
6. Dabas lieguma "Milzukulns" teritorijā atļauts izvietot informācijas standus un norādes, labiekārtot meža ceļus un takas, kā arī veikt motorizētā transporta kustībai paredzēto ceļu seguma remontu un rekonstrukciju, saskaņā ar plānā aprakstītajiem apsaimniekošanas pasākumiem. Motorizētā transporta kustībai paredzētie ceļi šo noteikumu 1. pielikumā (DA plāna 3.2. pielikums).
7. Dabas liegumā "Milzukulns" atļauts pārvietoties ar mehāniskajiem transporta līdzekļiem, mopēdiem un motorolleriem pa 1. pielikuma shēmā atzīmētiem ceļiem (DA plāna 3.2. pielikums). Pārvietoties ar mehāniskajiem transporta līdzekļiem, mopēdiem un motorolleriem pa citiem ceļiem un takām, kā arī slaloma trasēm, ir aizliegts (izņēmums – teritorijas uzraudzības un apsaimniekošanas vajadzībām, slaloma trašu remontam un uzturēšanai).
8. Dabas liegumā "Milzukulns" ir nodalītas trīs funkcionālās zonas:
 - 8.1. pirmā funkcionālā zona;
 - 8.2. otrā funkcionālā zona;
 - 8.3. trešā funkcionālā zona.Funkcionālo zonu platības un shēma šo noteikumu 2. pielikumā (DA plāna 13.2. un 13.3. pielikums).
9. Pirmā funkcionālā zona izveidota lieguma dabisko meža biotopu un purvainu mežu aizsardzībai.
10. Pirmajā funkcionālajā zonā aizliegts:
 - 10.1. veikt jebkāda veida saimniecisko un mežsaimniecisko darbību;
 - 10.2. veikt zemes transformāciju;
 - 10.3. ierīkot jaunus ceļus un tūrisma takas;

- 10.4. paplašināt esošos ceļus un tūrisma takas;
- 10.5. organizēt masu sporta, izklaides un atpūtas pasākumus, kuros piedalās vairāk nekā 20 cilvēki.
- 11.** Pirmajā funkcionālajā zonā atļauts uzturēties, pārvietoties pa meža ceļiem un takām, izmantot esošās takas un ceļus izjādēm ar zirgiem.
- 12.** Otrā funkcionālā zona izveidota, lai sekmētu purvu un dabiski veidojušos mežu bioloģiskās un rekreācijas vērtības paaugstināšanos.
- 13.** Otrajā funkcionālajā zonā aizliegts:
- 13.1. veikt galveno cirti un rekonstruktīvo cirti;
- 13.2. veikt zemes transformāciju, izņemot zemes transformāciju ar mērķi ierīkot slēpošanas trases, sekojošās SIA “Dižkalni” meža nogabalu daļās (2001. gada meža inventarizācija):

Meža nogabalu numuri*	Maksimālā transformējamā platība, % no attiecīgā nogabala platības
17., 18., 19. nog.	60 %
20. nog.	50 %
16. nog.	10 % nogabala Z daļā un 15 % nogabala DA daļā
26. nog.	10 % nogabala augšējā daļā

- 13.3. veikt jebkāda veida darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdens līmeņa maiņu;
- 13.4. ierīkot jaunus ceļus;
- 13.5. paplašināt esošos ceļus un tūrisma takas;
- 13.6. vasaras sezonā organizēt masu sporta, izklaides un atpūtas pasākumus, kuros piedalās vairāk nekā 50 cilvēku.
- 14.** Otrajā funkcionālajā zonā nepieciešams:
- 14.1. izveidotajās slaloma trasēs veikt pasākumus bioloģiskās daudzveidības paaugstināšanai un uzturēšanai, atbilstoši dabas aizsardzības plānam.
- 15.** Otrajā funkcionālajā zonā atļauts:
- 15.1. izveidot jaunas tūrisma takas pēc rakstiskas saskaņošanas ar Reģionālo vides pārvaldi.
- 16.** Trešā funkcionālā zona izveidota, lai aizsargātu lieguma ainavu, kā arī, veicot plānā paredzētos pasākumus, sekmētu bioloģiskās daudzveidības palielināšanos liegumā.
- 17.** Trešajā funkcionālajā zonā aizliegts:
- 17.1. veikt galveno cirti;
- 17.2. veikt zemes transformāciju; izņemot zemes transformāciju ar mērķi ierīkot slēpošanas trases, sekojošās SIA “Dižkalni” meža nogabalu daļās (2001. gada meža inventarizācija):

* Nogabalu numuri norādīti pēc SIA “Dižkalni” 2001. gada meža apsaimniekošanas plāna

Meža nogabalu numuri*	Maksimālā transformējamā platība, % no attiecīgā nogabala platības
11., 13. nog.	60 %
21., 22., 23. nog.	50 %
12., 14. nog.	30 %
10. nog.	20 %

18. Trešajā funkcionālajā zonā pieļaujama meža ceļu asfaltēšana.

19. Otrajā un trešajā funkcionālajā zonā aizliegts cirst augošus ozolus un kokus, kuru vecums pārsniedz:

18.1. priedei – 140 gadus;

18.2. eglei – 120 gadus;

18.3. bērzam – 100 gadus.

* Nogabalu numuri norādīti pēc SIA “Dižkalni” 2001. gada meža apsaimniekošanas plāna

PIELIKUMS

pielikumu saraksts

- 1.1. pielikums. Informatīvās sēdes protokols par DA plāna izstrādi, 25.02.2003.
- 1.2. pielikums. Darba uzraudzības grupas sanāksmes protokols, 04.08.2003.
- 1.3. pielikums. Darba uzraudzības grupas sanāksmes protokols, 23.09.2003.
- 1.4. pielikums. Darba uzraudzības grupas sanāksmes protokols, 26.11.2003.
- 1.5. pielikums. Dabas aizsardzības plāna audita rezultāti. 20.11.2003.
- 2.1. pielikums. Zemes īpašumu formas dabas liegumā "Milzukulns". Karte.
- 2.2. pielikums. Faktiskie zemes lietojuma veidi dabas liegumā "Milzukulns". Karte
- 3.1. pielikums. Dabas lieguma "Milzukulns" oficiālais robežas apraksts un shēma.
- 3.2. pielikums. Dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitā precizētā lieguma "Milzukulns" robeža.
- 4. pielikums. Ventspils RVP apsekošanas protokols par cirtēm SIA "Dižkalni". Kopija
- 5. pielikums. Tukuma VM apsekošanas protokols par cirtēm SIA "Dižkalni". Kopija.
- 6. pielikums. Pilskalna Ūdru-Milzukulns robežu apraksts un shēma. Kopija.
- 7.1. pielikums. Meža augšanas apstākļu tipi dabas liegumā "Milzukulns". Karte.
- 7.2. pielikums. Meža taksācijas apraksti dabas liegumā "Milzukulns". Tabula.
- 7.3. pielikums. Biotopi dabas liegumā "Milzukulns". Karte.
- 7.4. pielikums. Dabas lieguma "Milzukulns" biotopu saraksts. Tabula.
- 8. pielikums. Aizsargājamās augu un dzīvnieku sugas dabas liegumā "Milzukulns". Tabula.
- 9. pielikums. Tipiskās dzīvnieku sugas dabas liegumā "Milzukulns". Tabula.
- 10. pielikums. Dabas lieguma "Milzukulns" bioloģiskās un kultūras vērtības. Karte.
- 11. pielikums. Ieteicamie apsaimniekošanas pasākumi dabas liegumā "Milzukulns". Karte.
- 12. pielikums. Tūrisma infrastruktūra dabas liegumā "Milzukulns". Karte.
- 13.1. pielikums. Ieteicamais zonējums dabas liegumā "Milzukulns". Karte.
- 13.2. pielikums. Ieteicamais zonējums dabas liegumā "Milzukulns". Shēma.
- 13.3. pielikums. Dabas lieguma "Milzukulns" funkcionālās zonas. Tabula.